4 3

Estd. 1962
NAAC 'A' Grade

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

निरंतर शिक्षण अभ्यासक्रम पुस्तिका

भाग - २

आजीवन अध्ययन व विस्तार विभाग

किंमत - ५०/-

विद्यार्थ्यांना सूचना

- निरंतर शिक्षण प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमांच्या परीक्षेस परीक्षा अर्ज भरून न बसल्याने अथवा परीक्षेस बसून नापास झाल्यास अभ्यासक्रमाच्या परीक्षेस परत बसण्याची एकच संधी मिळते म्हणजेच विभागामार्फत संबधित अभ्यासक्रमाची जी पुढील परीक्षा घेण्यात येईल, त्याचवेळी अशा विद्यार्थ्यांना परीक्षेस बसता येईल. त्यानंतर अशी संधी मिळत नाही.

- If a Candidate fails to appear for the examination or fails in the examination be/she will be given one more chance to complete the course. If he/she fails in the examination in this attempt also, he/she will have to join the course afresh Complete it and appear for examination

- निरंतर शिक्षण प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाच्या परीक्षेच्या वेळापत्रकात विद्यापीठाकडून बदल करण्यात येणार नाही. हे प्रवेशावेळी विद्यार्थ्यांनी लक्षात घ्यावे.

- वर्गात ८० टक्के उपस्थिती असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना परीक्षेस बसता येईल.

- श्रेणी पध्दत

  १. ७० टक्क्यापेक्षा जास्त विशेष श्रेणी (A+)

  २. ६० ते ६९ टक्के प्रथम श्रेणी (A)

  ३. ४५ ते ५९ टक्के द्वितीय श्रेणी (B)

  ४. ३५ ते ४४ टक्के तृतीय श्रेणी (C)

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
आजीवन अध्ययन व विस्तार विभाग

निरंतर शिक्षण अभ्यासक्रम

भाग -२

१. व्यक्तिगत सौंदर्य संवर्धन
२. रोपवाटीका तंत्र प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम
३. योग व निसर्गोपचार
४. योग शिक्षक
५. प्राथमिक योग
६. औषधी वनस्पतीची ओळख
७. Medicinal and Aromatic Plants
८. संगीत गायन वादन (सुगम संगीत)
९. सर्टिफिकेट कोर्स इन म्युझिक (तबला)
१०. सर्टिफिकेट कोर्स इन इंस्टुमेंटल म्युझिम (हार्मोनियम)
११. शाहिरी कला
१२. बेसिक कथ्थक
१३. बेसिक भरतनाटयम्
१४. बेसिक ड्रॉईंग अँन्ड पेटींग
१५. रंगभूमी आणि संभाषण कौशल्य
१६. ड्रेस डिझायनिंग
१७. बेसिक टेलरिंग
१८. मेहंदी कलाकुसर
१९. Event Management
२०. संभाषण कौशल्य
२१. सूत्रसंचालन व निवेदन
२२. व्यक्तीमत्व विकास
२३. जाहिरात (Advertising)
२४ ग्रंथालय व्यवस्थापन

■ प्रकाशक : डॉ. व्ही. डी. नांदवडेकर कुलसचिव,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

■ मुद्रक : श्री. बी. पी. पाटील, अधीक्षक
शिवाजी विद्यापीठ मुद्रणालय, कोल्हापूर-४१६ ००४.

■ मुखपृष्ठ : शिवाजी विद्यापीठ मुद्रणालय, कोल्हापूर.

■ प्रती : १०००

■ किंमत : ५०/-

■ प्रकाशन : एप्रिल, २०२१

१. व्यक्तिगत सौंदर्य संवर्धन

१. अभ्यासक्रमाचे उद्देश –

१. व्यक्तीगत विकास करणे.

२ .आरोग्य व सौंदर्य यांचा संबंध स्पष्ट करणे.

३. त्वचा व केसांची निगा आणि संवर्धन यांची ओळख करून देणे.

४. समाजामध्ये स्वत:चे अस्तित्व निर्माण करणे.

२. कालावधी–१० दिवस (रोज घड्याळी २ तास) (२० तास)

३. प्रवेश पात्रता–८ वी पास

४. प्रवेश संख्या –किमान २५ कमाल ३५

५. अभ्यासक्रम शुल्क–

१. प्रवेश शुल्क – रू. २५/-

२. माजी विदयार्थी संघटना शुल्क – रू. २५/-

३. शैक्षणिक शुल्क – रू. ५००/-

४. साहित्य शुल्क –याचा समावेश शैक्षणिक शुल्कात करण्यात आला आहे.

६. एकूण व्याख्याने व प्रात्यक्षिके– २०

१.व्याख्याने – १०

२.प्रात्याक्षिके – १०

७. महत्वाची टीप –या अभ्यासक्रमाची परीक्षा घेतली जाणार नाही. अभ्यासक्रम पूर्ण करणाऱ्यास अभ्यासक्रमास ८०% हजेरी असल्यास उपस्थिती प्रमाणपत्र देण्यात येईल.

८. अभ्यासक्रम –

१.व्यक्तीमत्व व सौंदर्याचे महत्व

२.आरोग्य व सर्वांगिण स्वच्छता

३.त्वचा व केसांचे प्रकार व निगा

४.सौंदर्य प्रसाधने प्रकार व वापर

५.घरगुती आयुर्वेदिक प्रसाधने तयार करणे

६.व्यक्तीमत्व विकास – आहार, विहार, निद्रा

७.प्रात्यक्षिके -

१) क्लिन्झींग, टोनिंग, मॉइश्चरायझींग, स्टिमिंग, स्क्रबिंग, नरीशिंग मसाज, फेशियल, पॅक्स्.

२) थ्रेडिंग, प्लकींग, (Tweezing), वॅक्सींग, ब्लिचिंग.

३) हातांची निगा - मॅनीक्युअर, पायांची निगा - पॅडीक्यूअर.

४) मेकअप - सोसायटी मेकअप, पार्टी मेकअप.

५) सारी ड्रेपींग - सहा प्रकार, ऋतूमानानुसार वेशभूषा, रंगसंगती

६) हेअर स्टाईल्स - बारा प्रकार

७) शाम्पू , कंडीशनिंग, हीना डाय, केमिकल डाय, हेडमसाज

८) मानसिक व शारीरिक तणावमुक्ती.

संदर्भ सूची :

१.माया परांजपे - सौंदर्यसाधना भाग - १ व २

२.माया परांजपे - पार्लर कसे चालवावे?

३.ब्लॉसम कोच्चर - सौंदर्यसाधना

४.माया परांजपे - हेअर स्टाईल

५.परवेश हंडा - हर्बल ब्युटी केअर

६.सिंधू डोकस - प्रसाधना

७.इंदुमती पैगंबर - रूपनिर्मिती

८.शेहनाज हुसेन - शहनाज हुसेन ब्युटीबुक

९.डॉ. सुभाष भंडारी - प्रश्न सौंदर्याचा - उत्तर निसर्गोपचाराचे

१०.ब्लॉसम कोच्चर - आपले सौंदर्य आणि त्याची निगा

----

२. रोपवाटीका तंत्र प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

१. अभ्यासक्रमाची उद्दीष्टे

१. रोपवटीका तंत्राची ओळख करन देणे.

२. रोपवाटीकेच्या निर्मितीसाठी आवश्यक साधनांची ओळख करून देणे

३. रोपवटीकेच्या आर्थिक नियोजनाची माहिती देणे.

४. रोपवटीका तंत्रामध्ये स्वयंरोजगाराच्या संधी विषयी माहिती देणे.

२. कालावधी – ४ महिने

३. प्रवेश पात्रता – १० वी पास

४. प्रवेश संख्या – किमान १० कमाल ४०

५. अभ्यासक्रम शुल्क –

१. प्रवेश शुल्क –	रु. २५/-
२. माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क –	रु. २५/-
३. शैक्षणिक शुल्क –	रु. १०००/-
४. परीक्षा शुल्क –	रु. २००/-

६. परीक्षा पध्दती – थेअरी व प्रात्यक्षिक (आठवड्यातून २ दिवस)

७. विषयानुसार अभ्यासक्रम–

सैध्दांतिक अभ्यासक्रम –

घटक १. बगिचा आणि रोपवटीका

१. बगिचा – व्याख्या, प्रकार, उपयोगिता

२. रोपवटीका– व्याख्या, ओळख, उपयोगिता प्रकार

३. रोपवटीकेच्या आवश्यक गरजा – आराखडा आणि मांडणी, अर्थसहाय्य, हत्यारे, पाणी व्यवस्थापन, वीजपुरवठा, मनुष्यबळ इत्यादी यांची ओळख

घटक २. बगिचा व रोपवटीकेकरिता आवश्यक साधने –

१. खोदकामाची साधने – कुदळ, फावडे, पहार, विळा, खुरपे, दंताळक, इत्यादी

२. झाडे कापण्याची हत्यारे – सिकेटर, शिझर्स, कुऱ्हाड, प्रुनर्स इत्यादी

३. कुंड्या व त्यासाठी साधने– विविध प्रकारच्या कुंड्या, हॉगिंगसाठी, रोपांसाठीचे ट्रेज, मॉस स्टीक,रोपांसाठीच्या पॉलीथीन बॅग्ज.

४. पाणी व्यवस्थापनाची सादने - पाईप्स, झारी, प्लॅस्टीक बॉटल्स, मडके, ठिंबक सिंचन, तुषार सिंचन इत्यादी

५. फवारणीसाठी लागणारी साधने -

६. इतर - पॉलिथिन शीट, शेटींग नेट, कमानी, बेंच, पेव्हलिंग ब्लॉक.

घटक ३. रोपवटीकेची देखभाल -

१. माती, कोकापीठ

२. पाण्याचे स्त्रोत

३. खते- सेंद्रिय, असेंद्रिय, जैविक

४. रोग नियंत्रके- किटनाशके, बुरशी नाशके, तणनाशके, जंतूनाशके इ. सेंद्रिय, असेंद्रिय, जैविक

५. वाहतूक

६. मनुष्यबळ

घटक ४. रोपवटीकेतील प्रचलित वनस्पती -

१. कुंपनासाठीच्या वनस्पती (अंतर्गत व बाहेरील) - ड्युरांटा, डोडोनियम, गोल्डन ड्युरांटा, एक्झोरा, वर्बिना, घाणेरी, कुफीया, आगेव, युफोर्बिया, बोगनवेल, मेहंदी.

२. वेलवर्गीय वनस्पती - बिग्रेनिया, पेट्री, जास्मीन, थनबरजिया, मधुमालती, अलेमॅन्डा, मॉन्स्टेरा, पोथॉस

३. इनडोअर वनस्पती - स्पॅथिफायलम, डायफेनबेनिया, लोकनमा, पेप्रेमिया, ॲन्थूरिअम, फिलोर्डेन्ड्रॉन, मरांन्टा

४. मोठी झाडे(पानांसाठी) - जंगली बदाम, ख्रीसमस ट्री, सायकस, सातविण, बॉलीॲल्थीया (अशोक), सुरू

५. मोठी झाडे (फुलांसाठी)- बॉटल ब्रश, टेकोमा, कॅशिया आपटा/ गुलमोहर, पिचकारी, बकुळ

६. झुडपे (पानासाठी) - ॲकेलिफड्ज्ञ, क्रोटॉन, मोरपंखी जट्रोपा, कार्डीलाईन, युका, लोलिना, मॅनिहॉट

७. झुडपे (फुलांसाठी) - जास्वंद, कॅलिॲन्ड्रा, गुलाब, हाफमस्कॉलडिया, हफमेलिया, एक्झोरा, कन्हेरी

८. मोसमी वनस्पती - साल्हीया, पेटूनिया, ॲस्टर, शेवंती, निशिगंधा, ग्लॅडिओलस, क्रायनम, डेलिया, झेनिया, कुल्हड, स्टरलिटझिया, आडिनियम, हेलिफोनिया.

९. निवडुंग वर्गीय वनस्पती-सेडम, कॉटीलिडॉन, ओपूनशिया, घायपात, कोरफड, पसनफुटी

१०. पाण्यातील वनस्पती - कमळ, सालव्हीनिया, जलपर्णी, पिस्टिया,

११. फळे देणाऱ्या वनस्पती - आंबा, डाळींब, सिताफळ, फणस, केळी,

१२.भाजी वर्गीय वनस्पती - वांगी, टोमॅटो, भेंडी, पालक, ढबू, मिरची, काकडी.

१३. मसाल्याची झाडे - गवती चहा, कढिपत्ता, कोथिंबीर, पुदिना, आलं.

१४. लॉनसाठीचे गवत - दुर्वा, जम्पींग, ग्रास, पॅस्पॅलम, ब्यु-ग्रीन ग्रास, कार्पेट लॉन.

१५. गड्डयाचे वनस्पती-निशिंगधा, ग्लॅडिओलस, लिली, कर्दळ.

१६. औषधी वनस्पती -अडुळसा, गवती सहा, तुळस, आवळा, कोरफड, ब्राम्ही

१७. ऑर्कीडस् वरील प्रत्येक उपघटकापैकी कोणत्याही ३ वनस्पती)

घटक ५. वनस्पतींचे पुनरूत्पादन

१. डोळा भरणे : टी- बडींग, पॅच -बडींग

२. क्लम- पाचर कलम, पॅच कलम.

३. लेयरिंग

४. शाखीय- फांदी, मुळ, पाने, यांच्या सहाय्याने

५. बीज पुनरूत्पादन

घटक ६. रोपवटीकेचे आर्थिक नियोजन

१. जमीन

२. माती व मिश्रणे

३. लेयरिंग -

४. खते, रोगरियात्रके, संप्रेरके

५. बी व बियाने

६. मनुष्य बळ

७. जाहिरात व विक्री

----

३. योग व निसर्गोपचार

१. अभ्यासक्रमाची उद्दीष्टे

१. योग व निसर्गोपचार ओळख करून देणे.

२. योग व निसगोपचार प्रचार व प्रसार करणे.

३. स्वास्थ संवर्धन करण्यासाठी मदत करणे.

४. सतत भेडसवणाऱ्या शारिरीक मानसिक समस्यावर निसर्गोपचाराचा वापर करून देणे.

२. कालावधी – १ वर्ष – एकूण तासिका ५८८, आठवड्याला १२ तासिका, आठवड्यातून दोन दिवस

३. प्रवेश पात्रता – १० वी पास (वयाची अट नाही)

४. प्रवेश संख्या – किमान १०

५. अभ्यासक्रम शुल्क –

१. प्रवेश शुल्क –	रु. २५/–
२. माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क –	रु. २५/–
३. परीक्षा शुल्क –	रु. २००/–
४. शैक्षणिक शुल्क –	रु. १०,०००/–

५. शैक्षणिक सहलीचा खर्च विद्यार्थ्यांनी स्व:त करणेचा आहे.

६. अभ्यासक्रम व परीक्षा पध्दती – थेअरी + प्रॅक्टीकल + असाइनमेंट

७. विषय व गुण

१. निसर्गोपचार मूळतत्वे (६०+३०+१०)

२. ॲक्यूप्रेशर शास्त्र (६०+३०+१०)

३. योग– आरोग्य (६०+३०+१०)

४. आहार शास्त्र (६०+३०+१०)

५. शरीर शास्त्र (६०+३०+१०)

६. प्रोजेक्ट वर्क (१०० मार्क)

(प्रोजेक्ट वर्क ऋतूमानानुसार एक दिवसीय रानभाज्या, वन औषधी सहली, तीन दिवसीय मुक्कामी विविध निसर्गोपचार केंद्रानाभेटी)

योग निसर्गोपचार प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम पेपर–१ – निसर्गोपचार

निसगोचार शास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती **१०० गुण**

१. प्राकृतिक चिकित्सेचा इतिहास

१) पाश्चात्य तज्ञ २) भारतीय तज्ञ

३) प्राकृतिक चिकित्सेचे दहा आधारभूत सिध्दांत

४) निसर्गोपचारातील पंचमहाभूते महातत्वानूसार चिकित्सा

५) मानवी शरीरांच्या विकासाच्या अवस्था व त्यातील निसर्गोपचाराची उपयुक्तता

६) निसर्गोपचार केंद्रासाठी लागणारे साहित्य – माती पट्या, लपेट, विविध– आजारानुसार माती प्रकार वापर.

७) निसर्गोपचार पध्दती

८) निसर्गोपचार मर्यादा

९) निसर्गोपचार व भविष्यकाळ

१०) निसर्गोपचाराची कर्तव्ये

पेपर २ ॲक्युप्रेशर **१०० गुण**

१) सुजोक उपचार पध्दत

२) किटक सदृश्य सुधारित सुजोक उपचार पध्दत

३) रिपक्लेक्सलॉजी

४) निदानाचा आठ निर्देशक सिध्दांत

५) मेरिडियन अभ्यास व ३६० ॲक्यू बिंदूची संपूर्ण माहिती.

६) चायनीज ॲक्युप्रेशर नुसार अवयक वेळापत्रक व समतोल साधण्यासाठी ॲक्यू बिंदूची माहिती.

७) चायनीज अक्युप्रेशर मधील पंचमहाभूते सिध्दांत

८) रंगोपचार पध्दत

९) मेरिडियन मसाज

१०) शियात्सू, झोन, उपचार पध्दती.

११) ॲक्युप्रेशर उपचारसाठी लागणारे साहित्य - सामुग्री

पेपर ३ - योग १०० गुण

१) योग म्हणजे काय?

२) अष्टांग योग

३) विविध योग- राजयोग, हठयोग, कर्मयोग, भक्तीयोग

४) पुरक व्यायाम -महत्व

५) प्राथमिक स्वरूपातील आसने

६) बंध-जालंधर, उदिडपान, मूलबंध, जिव्हाबंध, ब्रम्हमूद्रा, ज्ञान, मूद्रा, सिंहमुद्रा

७) प्राणायम, कपालभाती, भस्त्रिका, उज्जायी, भ्रामरी, सुर्यकेदन, सित्कारी, शीतली, अनूलोम, विलोम, प्राणायामचे फायदे मर्यादा, भ्रामरी, मूर्च्छा

८) शुध्दिक्रिया

९) सुर्यनमस्कार-उपचार पध्दती

पेपर ४ - आहारशास्त्र १०० गुण

१) आहारशास्त्राचे मूळतत्वे

२) आहार म्हणजे काय ? पोषक आहार म्हणजे काय ?

३) भोजनाची पध्दती

४) निसर्गोपचार शास्त्रानुसार शाकाहार व मांसाहार

५) संतूलीत आहार

६) रसाहार बनवण्याच्या पध्दती (विविध भाज्या-फळे)

७) निसर्गोपचारिक आहार

८) तयार पध्दार्थ, चहा, कॉफी, मैदा, मीठ, साखर, शीतपेये यांचे स्वास्थावर होणारे परिणाम

पेपर ५ – शरीरशास्त्र **१०० गुण**

१) मानवी शरीराची ओळख

२) श्वसनसंस्था – रचना व कार्ये

३) पाचनसंस्था – रचना व कार्ये

४) रक्ताभिसरण संस्था रचना व कार्ये

५) उत्सर्जन संस्था – रचना व कार्ये

६) स्नायूसंस्था – रचना व कार्ये

७) जननांगे – रचना व कार्ये

८) ज्ञानेंद्रिय रचना व कार्ये

संदर्भ

१) आपले आरोग्य आपल्या हातात – डॉ. देवेंद्र व्होरा

२) ॲक्यूप्रेशर ओळख श्री. अरविंद पालके

३) ॲक्यूप्रेशर रंगोपचार श्री. अरविंद पालके

४) चायनीज ॲक्यूप्रेशर भाग– १ – एम. के. खेमका

५) निसर्गोपचार व रोग निदान – डॉ. कुमुद बेदरकर

६) दिव्यस्पर्श – डॉ. राम भोसले

७) पी.एच.७.८ – श्री. माधव जोशी

परिक्षा पध्दती : प्रश्नपत्रिका स्वरूप

प्रश्न – १ दिर्घोत्तरी प्रश्न कोणताही एक प्रश्न (३ पैकी)	२० गुण
प्रश्न – २ कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात उत्तरे द्या. (५ पैकी)	१५ गुण
प्रश्न – ३ लघुत्तरी प्रश्न (एक ओळीत)	१० गुण
प्रश्न – ४ वस्तूनिष्ठ प्रश्न	१५ गुण

४. योग शिक्षक

१. **अभ्यासक्रमाची उद्दीष्टे**

१. योगाच्या माध्यमातून शरीर आणि मन यांच्यामध्ये संतुलन निर्माण होते.

२. योगाने शरीर कार्यतत्पर राहते.

३. नित्योगाभ्यासाने शरीर सुडौल आणि बांधेसुद होते.

४. सदैव मनामध्ये उत्साह निर्माण होतो.

५. शरीरामध्ये सर्व स्नायूची कार्यक्षमता वाढते.

६. लवचिकता वाढवणे व मानसिक स्थैर्य लाभते.

२. कालावधी - (९ महिने) आठवड्याचे ६ तास

एकूण तास ३००
थेअरी तास ७५
प्रात्यक्षिक तास २२५

३. **प्रवेश पात्रता– १० वी पास**

४. **प्रवेश संख्या – किमान १० कमाल ५०**

५. **अभ्यासक्रम शुल्क –**

१. प्रवेश शुल्क –रु. २५/-

२. माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क –रु. २५/-

३. शैक्षणिक शुल्क –रु. ५०००/-

४. परीक्षा शुल्क –रु. २००/-

५. अभ्यास वर्ग सहल

६. **परीक्षा पध्दती**

पेपर १. योगशास्त्र मिमांसा – १०० गुण

पेपर२. शरीरशास्त्र/शरीर दर्शन – १०० गुण

पेपर ३. शिक्षणशास्त्र – १०० गुण

पेपर ४. प्रात्याक्षिक योग (तोंडी २० गुण, प्रात्यक्षिक ८० गुण – १०० गुण

एकुण – ४०० गुण

८. विषयानुसार अभ्यासक्रम -

अ) तात्विक -

१. योगशास्त्र मिमांसा

२. शरीरशास्त्र/शरीर दर्शन

३. शिक्षणशास्त्र

४.प्रात्याक्षिक योग

ब)प्रात्याक्षिक-

१. प्रात्याक्षि योग

२. शिक्षण तंत्र

३. सराव पाठ

१. योगशास्त्र मिमांसा - योग चिंतन

१. योग शास्त्रसचे स्वरुप

२. पातंजल योग दर्शन

३. यम नियम

४. योगातील अडथळे

५. आसने : योगिक दृष्टिकोन भाग १

६. आसने : योगिक दृष्टिकोन भाग २

७. प्राणायाम : संकल्पना, पातंजल योग ६० योग -१

८. प्राणयाम : अष्टकुंभक ६० प्रदिपिका घरंडसंहिता -२

९. प्रत्याहार : धारणा, ध्यान, समाधी.

२. शरीर शास्त्र -

१. पेशी रचना व कार्य, स्नायुसंस्था

२. अस्थिसंस्था, संधी

३. अभिसरण संस्था

४. श्वसन संस्था

५. पचन संस्था

६. मज्जासंस्था

७. उत्सर्जन संस्था व जनन संस्था

८. अंत:स्त्रावी ग्रंथी

९. आयुर्वेद - मुलतत्वे, प्राथमिक ओळख

१०. आहार- आयूर्वेद, योगिक, आधुनिक दृष्टिकोन

११. विहार- आयुर्वेदिक दृष्टिकोन

१२. योगासने व व्यायाम

३. शिक्षणशास्त्र -

अ) तात्विक

१. योग शिक्षणाची ओळख

२. योग शिक्षण पध्दती मूलतत्वे १

३. योग शिक्षण पध्दती मूलतत्वे २

४. वामावरण निर्मिती

५. आदर्श योग शिक्षक

६. पाठ संकल्पना, नियोजन, आदर्श पाठ योजना

७. प्रार्थना व उपासनेचे महत्त्व

८. वर्ग संचलन

९. व्यक्तिमत्व विकास

१०. मानसिक स्वास्थ

११. कर्मयोग, भक्तियोग

१२. ज्ञानयोग, राजयोग

ब)प्रायोगिक

१. शिथिलीकरण, शवासन शिकवणे

२. नविन आसन शिकवणे

३. आसनसची उजळनी घेणे

४. प्राणायाम- दिर्घश्वसन पासुन ते प्राणयाम पर्यंत शिकवणे

५. आदर्श पाठ घेणे

४. प्रात्याक्षिक योग - योगाभ्यासक्र

अ) तात्विक

१. पूर्व तयारी

२. योगासनाचे लाभ, परीणाम इ.

३. प्राणायमाचे लाभ, परीणाम

४. बंध व मुद्रा लाभ, परीणाम

५. योगिक शुध्दिक्रिया लाभ, परीणाम

६. योगोपचार

७. स्पोर्ट योगा

ब) प्रायोगिक

१. आसन

२. प्राणायम

३. मुद्रा

४. बंध

५. शुध्दिक्रिया

६. ध्यान

७. योगनिद्रा

प्रश्नपत्रिका स्वरूप

प्रश्न १ अ) गाळलेल्या जागा भरा	१० गुण
ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा	१० गुण
प्रश्न २ कारणे द्या	२० गुण
प्रश्न ३ थोडक्यात उत्तरे लिहा	२० गुण
प्रश्न ४ टिपा लिहा	२० गुण
प्रश्न दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)	२० गुण
एकुण गुण	१००

परिक्षा पध्दती :- १०० गुणांचे ३ लिखित प्रश्नपत्रिका	- ३०० गुण
प्रात्यक्षिक परिक्षा ८० गुण + तोंडी परीक्षा २० गुण	- १०० गुण
एकूण गुण	- ४०० गुण

----

५. प्राथमिक योग अभ्यासक्रम

१.उद्देश–

१) योगाने शरीराचे आरोग्य चांगले राहते.

२) योगाने कार्यक्षमता वाढते.

३) योगाने ताण-तणाव नाहीसा होतो.

४) योगाने जीवन आनंदी बनते.

२.कालावधी– प्रति दिवस १ तास ६ महिने.

३.प्रवेश पात्रता :– ७ वी पास.

४.प्रवेश संख्या :– किमान १० कमाल २५.

५.परीक्षा – थिअरी - १	-	५० गुण
प्रात्याक्षिक	-	५० गुण
एकुण	-	१०० गुण

६. अभ्यासक्रम शुल्क–

प्रवेश शुल्क	:- २५/-
माझी विद्यार्थी संघटना शुल्क	:- २५/-
शैक्षणीक शुल्क	:- ५००/-
परिक्षा शुल्क	:- २००/-

७. विषयानुसार अभ्यासक्रम–

१. योगाचा इतिहास व विकास

२. आष्टांगयोग - माहिती

३. रोग व योगोपचार

४. योगाभ्यासाची पूर्व तयारी

५. योगविषयाचे गैरसमज

६. योगा व व्यायामातील फरक

७. योगिक प्रक्रियेचे फायदे

८. प्रात्याक्षिक

८. एकुण व्याख्याने व प्रत्याक्षिके–

१. व्याख्याने- १००

२. प्रात्याक्षिक - १००

प्रात्याक्षिक अभ्यासक्रम

१. पुरक हालचाली संथ व सावकाश योगिक पध्दतीने करणे

१. कमरेवर हात घेवून पाय खाली वर करणे.

२. हात वर खाला करुन जॉगींग करणे.

३. डबल जंपने गुडघे छातीला लावणे.

४. उजव्या - डाव्या बाजूला झुकणे.

५. उजव्या - डाव्या बाजूस फिरून वाकणे.
६. उजव्या - डाव्या बाजूस मागील पाय ताणने.
७. साईट शिटअप्स
८. कमरेवर हात ठेवून पुढे, मागे व साईडला वाकणे.
९. टो टच
१०. उजवा व डावा खांद्यातून गोल फिरवणे.
११. गुडघ्यावर हात ठेवून पाय समोर उचलणे.
१२ गुडघ्यावर हात ठेवून पाय मागे उचलणे.
१३. कमरेतून धड फिरवणे.
१४. ब्रम्हमुद्र प्रमाणे मानेचे व्यायाम.
१५. मासपेटी प्रमाणे कृती करणे.

२. सुर्यनमस्कार :

१. नमस्कारासन
२. हास्तउतीतासन
३. पायहस्तासन
४. एक पाय प्रसारासन
५. व्दिपाद प्रसारासन
६. अष्टांगासन
७. भुजंगासन
८. पर्वतासन
९. नमस्कारासन
१०. हास्तउतीतासन

३. आसने-

अ. उभे आसन

१. वृक्षासन
२. ताडासन
३. त्रिकोणासन
४. पादहस्तासन
५. वीरासन
६. उग्रासन
७. कटीकासन
८. गरूडासन

ब. बैठे आसन

१. सिध्दासन
२. पद्मासन
३. वज्रासन
४. पश्चिमोतानासन
५. वक्रासन
६. पर्वतासन
७. उष्ट्रासन
८. अर्धेमत्सेंद्रासन
९. सिंहासन

क. पोटावरील आसने

१. भुजंगासन
२. शळमासन
३. नौकासन
४. धनुरासन
५. मकरासन

ड. पाटीवरील आसने:

१. उत्पादासन
२. विपरीत करणी
३. सर्वांगासन
४. हालासन
५. पवनमुक्तासन
६. नौकासन
७. मत्सासन
८. मर्कटासन
९. शवासन

४. प्राणायाम–

१. भ्रामरी
२. शीतली
३. शितकारी
४. अनुलोम - विलोम
५. भसरीका

५. शुध्दीक्रिया–

१. जलनोती
२. त्राटक
३. अग्निसार

६. मुद्रा–

१. ब्रम्हमुद्रा
२. योगमुद्रा पद्मासन
३. योगमुद्र वज्रासन
४. दत्तमुद्रा

७. ध्यान–

१. ओंकार

८. परीक्षा पध्दती :–

१. प्रश्नपत्रिका स्वरूप :

१. एका वाक्यात ५	–	१० गुण
२. रिकाम्या जागा ५	–	१० गुण
३. टिपा कोणत्याही ४	–	२० गुण
४. दिघौत्तरी १	–	१० गुण
२. प्राणायाम एकुण ३	–	१२ गुण
३. शुध्दिक्रिया २	–	८ गुण
४. बंध १	–	५ गुण
५. मुद्रा १	–	५ गुण
६. सुर्यनमस्कार १० अंकी	–	१० गुण
७. वही स्वाध्याय पुस्तीका	–	१० गुण
	–	५० गुण

९. प्रात्याक्षिक अभ्यासक्रम भाग २

अ. पुरक हालचाली प्रकार – १ ते १५
ब. सुर्य नमस्कार – १० अंकामध्ये

६. औषधी वनस्पतीची ओळख

१. अभ्यासक्रमाची उद्दीष्टे

१. विविध औषधी वनस्पतींचा परिचय करून घेणे.

२. विविध औषधी वनस्पतींची उपयोगीतेचा अभ्यास करणे.

३. औषधी वनस्पतींच्या वाढीसाठी प्रयत्न करणे.

४. औषधी वनस्पतींचा दैनदिन जीवनातील फायदे समाजापर्यंत पोहचवणे.

२. कालावधी – ३ महिने

३. प्रवेश पात्रता – सातवी पास

४. प्रवेश संख्या – १० ते ३० विद्यार्थी

५. अभ्यासक्रम शुल्क –

१. प्रवेश शुल्क –	रु. २५/-
२. माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क –	रु. २५/-
३. शैक्षणिक शुल्क –	रु. १०००/-
४. परीक्षा शुल्क –	रु. २००/-

६. अभ्यासक्रमाचे – मराठी

७. परीक्षा :-

१) लेखी परीक्षा	१०० गुण
२) सहल प्रात्यक्षिक (फिल्ड वर्क)	५० गुण
३) प्रकल्प वर्क	५० गुण
एकुण गुण	२०० गुण

८. विषयानुसार अभ्यासक्रम :-

१. औषधी वनस्पती म्हणजे काय ?

२. औषधी वनस्पतींचे ओळख.

३. औषधी वनस्पतींचे गुणधर्म

४. औषधी वनस्पतींचे दैनंदिन जीवनातील उपयोग

५. औषधी वनस्पतींची लागवड

६. औषधी वनस्पतींचे संवर्धन

७. संबंधित विषयास अनुसरून अभ्यास दौरा.

९. प्रश्नपत्रिका स्वरूप (थेअरी)

प्रश्न १.	(अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.	५ गुण
	(ब) जोड्या लावा	५ गुण
प्रश्न २	(अ) योग्य पर्याय निवडा	५ गुण
	(ब) चूक की बरोबर ते लिहा	५ गुण
प्रश्न ३	कारणे द्या	२० गुण
प्रश्न ४	सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही ४)	४० गुण
प्रश्न ५ वा .	टिपा लिहा. (कोणत्याही ४)	२० गुण
एकुण		१०० गुण

------

7. Medicinal and Aromatic plants

Objectives –

- Identification of Medicinal plants of the region.
- To study Medicinal uses these plants.
- To study various conservation methods.

Duration of the course -6 mouths (2 (60 min) lecture per weak, 1(2 hrs.) Practical's per weak)

Organization of study tour is mandatory.

Course Fees :-

Admission	-	25/-
Alumni	-	25/-
Tution	-	1000/-
Examination	-	200/-

Syllabus –

Duration of course – 120 hours

Theory – 100 marks- 60 hours

Practical – 100 marks – 50 hours + 10 = 60 hours

Training – 20 marks minimum 5 days.

Internal Evaluation

The breakup of internal evaluation will be as given below.

i). Home assignment	- 5 marks
ii). Periodical Tests	- 5 marks
iii) Seminars	- 5 marks
iv) Group Discussion	- 5 marks
Total	- 20 marks

Minimum qualification–10th class.

Medium of course – The medium for a said course will be English/ Marathi.

Internal Evaluation –

The breakup of internal evaluation will be as given below.

i). Home assignment - 5 marks

ii). Periodical tests – 5 marks

iii). Seminars – 5 marks

iv). Group discussion - 5 marks

Total 20 marks

Paper - 1

Identification Classification medicinal and aromatic plants their constituents.

Unit 1:- systematic study of medicinal& aromatic plants (15marks)

A) General account of medicinal & aromatic plant & their importance. (5)

B) Classification & morphological study of following medicinal plants. (10)

1. Murus Alba
2. Aloe Vera
3. Adulated zeylanica
4. Wathena somniferous
5. Tinospora cord folia
6. Helicities

Unit 2 –

Pharma co gnostic studies of medicinal plants

A) Classification of crude drugs on the basis of their parts (stem, root,leaves,ruts)

B) Macro & microscopically characters of crude canny fine medicinal plants locallyavailable.

C) Powder analysis & adulteration of any composite herbal drug.

Paper - 2

Conservation & cultivation of medicinal &Aromatic plants.

Unit - 1

1). Methods of conservation (Ex- situ & in- situ)

2).Convention methods in medicinal plant conservation.

a). Nursery techniques (Use of fertilizers water & disease management)

b). Seed bank.

Unit – 2 Advanced methods for medicinal & aromatic plant conservation.

a). Tissue culture techniques

b). Hardening & Greenhouse technology

Practicals

1.	Morphological studies of medicinal & aromatic plants (As per syllabus)	5
2.	Herbarium preparation.	5
3.	Morphology of RET medicinal plants (As per syllabus)	5
4.	Micro chemical tests (Lipid, stare, protein, tannin, alkaloid, and glycoside: any tureen) of any tree.	5
5.	Analysis of adulterant (Mustard & Agrimony, morphological & chemical analysis)	5
6.	Nursery techniques – Budding, Grafting & layering.	5
7.	Medicinal plant cultivation (pot plantation).pot filling, planting & repotting	5
8.	Conservation of any too medicinal plants in garden.	5
9.	Study tour – report to be submitted.	5
10.	Submission: Seeds of any two medicinal & aromatic plants.	5
	Project report	10
	Work experience	10
	(Theory)	

6 Month – Course Work

- Theory – Paper I & II - 100 marks
- Practical - 50 marks
- Internal Experience - 20 marks
- Project report - 10 marks

Total - 200 marks

----

८. संगीत गायन वादन (सुगम संगीत)

१.कालावधी : ६ महिने

२.प्रवेश पात्रता : सातवीपास

३.प्रवेश संख्या : २० ते ४० विद्यार्थी

४.अभ्यासक्रम शुल्क :

१. प्रवेश शुल्क	– २५ रू.
२. माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क	– २५ रू.
३. शैक्षणिक शुल्क	– १००० रू.
४. परीक्षा शुल्क	– २०० रू.

५. अभ्यासक्रम व परीक्षापध्दत :–

पेपर क्रमांक १ लेखी परीक्षा ५० गुण

१.संगीत शास्त्रातील संज्ञा–संगीत, गोगाट, नाद–नादाचे प्रकार– आहतनाद, अनाहतनाद, स्वर शुध्द स्वर ,विकृतस्वर, कोमलस्वर, स्वरतीव्रस्वर.

२.रागनिर्मितीमधील घटक–सप्तकमंद्र , मध्य व तारसप्तक, थाट– वादी–संवादी, आरोह, अवरोह, पक्कड, जाती, ओडव, षडज, संपूर्ण गान समय, पूर्वांग, उत्तरांग, वर्ज्य, स्वर.

३.रागांचीमाहिती–

भूप, यमन, केदार, भैरवी, खमाज–वरील रागांची प्राथमिक माहिती व चीजांचेबोल छोटा–ख्याल

४.चरित्र –लता मंगेशकर , भिमसेन जोशी, आशा भोसले, सुधीर फडके.

पेपरक्रमांक २ प्रात्यक्षिकपरीक्षा ५० गुण

१.रंगमंच– (Concert) २० गुण

१.कोणताही एक छोटा ख्यालगाणे

२.एक भावगीत / भक्तीगीत , गझल,/ अभंग इ. हिंदी किंवा मराठी

३.अभ्यासक्रमातील कोणताही एका रागावर आधारित गीत सादर करणे.

आरोह अवरोह व चीजगाणे १० गुण

४.तालाचे बोल व माहिती सांगणे १० गुण

५.राग ओळखणे–स्वरांच्या आधारे भूप,यमन,केदार,खमाज, भैरवी. १० गुण

लेखी व प्रात्यक्षिकपरीक्षा घेण्यात येतील.

संदर्भ पुस्तके १) संगीत शास्त्र परिचय–मधुकर द. गोडसे, मधुरेजन प्रकाशन

२) संगीत अखिल भारतीय गांधर्व महाविद्यालय– तबला,

३) संगीत परिचय – गायन व वादन

४) परिक्षार्थ तबला : विशारद – आमोद दंडगे, भैरव प्रकाशन, कोल्हापूर

५) Complete Tabala - Amod Dandage - Bhairav Pub. Kop.

-----

९. सर्टिफिकेट कोर्स इन म्युझिक (तबला)

१.कालावधी : १ वर्षे

२.प्रवेश पात्रता : सातवीपास

३.प्रवेश संख्या : १० ते ३० विद्यार्थी

४.अभ्यासक्रम शुल्क :

१. प्रवेश शुल्क - २५ रू.

२. माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क - २५ रू.

२. शैक्षणिक शुल्क - २००० रू.

३. परीक्षा शुल्क - २०० रू.

५. अभ्यासक्रम व परीक्षापध्दत :-

एकुण ४ पेपर प्रत्येकी १०० गुणांचे असतील.

यापैंकी २५ गुण थिअरी व ७५ गुण प्रात्यक्षिक असतील.

थिअरीची परीक्षा लेखी न घेता तोंडी घेतली जाईल.

एकूण परीक्षा ४०० गुणांची होईल.

पेपर क्रंमाक १

थिअरी :-

१.व्याख्या -संगीत, गोंगाट, नाद, सप्तक, आरोह, अवरोह, स्वर शुध्द, विकृतत्र, वादी, संवादी. ०८ गुण

२.तंबो-याचीरचना व माहिती. ०५

३.अभ्यास क्रमातील रागांची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती व स्वरविस्तार, ताना. ०७

४.चरित्रे : १. पं. विष्णुदिगंबरपलुस्कर २. पं. विष्णुनारायण भातखंडे ०५

प्रात्यक्षिक :-

१.खालील पैकी एक छोटा ख्याल आलाप ताना सह.

१.भूप, २. यमन, ३. पिलू, ४.खमाज ३० गुण

२.सरगम गीत / लक्षण गीत गायन. १०

३.प्रत्येक रागातील भावगीत , गझल, नाटयगीत, भजन, अभंग या पैंकी कोणता ही एक प्रकार. २५

४.हातानेताल घालणे.

१.त्रिताल, २. एकताल, - एकपट , दुप्पट १०

पेपरक्रमांक २

थिअरी :-

१.व्याख्या -पूर्वांग, उत्तरांग, रागजाती, गीतावयव
स्थायी, अंतरा, संचारी, अभोगत्र, पकड, अलंकार ०८ गुण

२.सतारीची रचना- ०५

३.अभ्यासक्रमातील रागांची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती. ०७

४.चरित्रे :उ. अल्लादिया खाँसाहेब , उ. अब्दुलकरीम खाँसाहेब ०५

प्रात्यक्षिक :-

१.खालीलपैकी एक छोटा ख्यालआलापतानासह. ३० गुण

१.केदार, २. भीमतालाप, ३. काफी , ४. देस

२. सरगम गीत / लक्षण गीतगायन. १०

३. प्रत्येक रागातील भावगीत , गझल, नाटयगीत, भजन, अभंग
या पैंकी कोणताही एक प्रकार. २५

४.हाताने ताल घालणे.

एकपट , दुप्पट १०

पेपरक्रमांक ३

थिअरी :-

१.व्याख्या -ताल-मात्रा, खंड, लय, खाली, सम, आवर्तन, टाळी,
खटका, मुरकी, मिंड, गानसमय. ०८ गुण

२.हार्मोनियमची रचना व माहिती. ०५

३.नाद-सांगितीक नादाची वैशिष्टये. ०४

४.अभ्यासक्रमातील रागांची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती व स्वरविस्तार, ताना. ०४

५.चरित्रे :- उ. फैय्याज खॉसाहेब, पं. बाळकृष्ण बुवा इचलकरंजीकर ०४

प्रात्यक्षिक :-

१.खालील पैकी एक छोटा ख्याल आला पताना सह.

१. बिहार, २. बागेश्री ३. भैरव ४.मांड ३० गुण

२.सरगमगीत / लक्षण गीतगायन, एक दादरा. १०

३.प्रत्येक रागातील भावगीत , गझल, नाटयगीत, भजन, अभंग

या पैंकी कोणताही एक प्रकार. २५

४.हाताने ताल घालणे. १०

१.झुमरा, २. दीपचंदी- एकपट , दुप्पट

पेपरक्रंमाक ४

थिअरी :-

१.टिपा लिहा : गायक-नायक , रजाखानी-मसीत खानीगत

०५ गुण ०५

२.थाट व राग ०५

३.स्वरलिपी-पं. भात खंडे स्वरलिपी पध्दती.

४.संगीतातील गायनातील घराणी. ०५

५.चरित्रे : १) सूरश्री केसरबाई केळकर

२) पं. जगन्नाथ बुवा पुरोहित

प्रात्यक्षिक :-

२.खालील पैकी एक छोटा ख्याल आला पताना सह. ३० गुण

१.मलकंस २. कलावती, ३. हमीर, ४. भैरवी

२. सरगमगीत / लक्षणगीतगायन/ एक दादरा १०

३. प्रत्येक रागातील भाव गीत, गझल, नाटयगीत, भजन, अभंग

या पैंकी कोणताही एक प्रकार. २५

४. हाताने ताल घालणे.

१.धुमाळी , २. खेमटा, ३. आडाचौताल-एकपट , दुप्पट १०

संदर्भ पुस्तके :-

१. परिक्षार्थ तबला : विशारद - आमोद दंडगे, भैरव प्रकाशन, कोल्हापूर

२. Complete Tabala - Amod Dandage - Bhairav Pub. Kop.

३. तालार्णव : आमोद दंडगे, अभिनंदन प्रकाशन, कोल्हापूर

-----

१०. सर्टिफिकेट कोर्स इन इंस्टुमेंटल म्युझिक(हार्मोनियम)

१. अभ्यासक्रमाची उद्दीष्टे

१.

२. कालावधी – १ वर्ष

३. प्रवेश पात्रता – सातवी पास

४. प्रवेश संख्या – १० ते ३० विद्यार्थी

५. अभ्यासक्रम शुल्क –

१. प्रवेश शुल्क –	रु. २५००/-
२. माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क –	रु. २५/-
३. संघटना शुल्क –	रु. २५/-
४. परीक्षा शुल्क –	रु. २००/-

६. अभ्यासक्रम व परीक्षा पध्दती – एकुण २ पेपर प्रत्येकी १०० गुणांचे असतील. या पैकी ३ गुण थेअरी व ७० गुण प्रात्यक्षिकसाठी असतील. एकूण गुण– २००

७. लेखी परीक्षेसाठी वेळ १ तास–

कालावधी – एकुण तासिका ८० आठवड्याला दोन तासिका (वेळ घड्याळी तासीकेप्रमाणे)

पेपर क्र. १ थेअरी

१. व्याख्या – संगीत, गोंगाट, नाद, सप्तक, आरोह, अवरोह, स्वर, शुध्दस्वर, विकृतस्वर — १० गुण

२. हार्मोनियम वाद्याची रचना व माहिती — १० गुण

३. तालवाद्य स्वर अलंकार १) तिनताल २) दादरा

पेपर क्र. १ प्रात्यक्षिक

१.तालबध्द स्वर अलंकाराची एकपट दुपप्ट करणे/वाजवणे — १० गुण

२. राग ज्ञान–

१) भुप, २) यमन, ३) देस, ४) भिमलास

वरील सर्व रागांची संपुर्ण शास्त्रीय माहिती व आलाम तानसहित एक छोटाख्याल/गत वाजवणे.

३. वरील रागांमध्ये प्रत्येकी २ स्वर अलंकार वाजवणे.

१) ताल/तिनताल

२) ताल दादरा

पेपर क्र. २ थेअरी

१. व्याख्या -पूर्वांग, उत्तरांग, रागजाती, गीताचे अवयव, (स्थाई-अंतरा संचारी अभोग) पक्कड — १० गुण

२. तबला या ताल वाद्याची माहिती — १० गुण

३.तालविषयक सर्व संज्ञाचे संपुर्ण ज्ञान — १० गुण

१) सम

२) काल

३) टाळी

४) आवर्तन

५) मात्रा

६) खंड

७) लय व लयीचे प्रकार

पेपर क्र. २ प्रात्यक्षिक

१. राग ज्ञान — १० गुण

१. राग ज्ञान : १) बागेश्री, २) काफी ३) वृदावणी सारंग ४) दुर्गा

वरील सर्व रागांची संपुर्ण शास्त्रिय माहिती व आलाप तानांसहीत एक छोटा ख्याल/गत वाजवणे.

२. वरील रागांमध्ये प्रत्येकी दोन स्वर अलंकार वाजवणे

३. राष्ट्रगीत/वंदेमातरम् वाजवणे.

४. तालाची संपुर्ण शास्त्रिय महिती सांगुन हातावर ताल दाखवणे.

१. केहरवा

२, झपताल

संदर्भ पुस्तके –

१. रागबोध – बी. आर. देवधर

२. संगीत शास्त्र परिचय – ग. द. गोडसे

३. राग ताल दर्शन – गांधर्व महाविद्यालय मंडळ

------

११. शाहिरी कला

१. **कालावधी** : ६महिने

२. **प्रवेश पात्रता** : पाचवीपास

३. **प्रवेश संख्या** : २० ते ४० विद्यार्थी

४. **अभ्यासक्रम शुल्क :**

१.प्रवेश शुल्क-२५ रू.

२.माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क-२५ रू.

२.शैक्षणिक शुल्क- १००० रू.

३.परीक्षा शुल्क- २०० रू.

५. **अभ्यासक्रम व परीक्षा पध्दत :-**

पेपर क्रंमाक १ तोंडी परीक्षा २५ गुण

शाहिरी कलेचा इतिहास, शाहिरीचे प्रकार

शाहिरी क्षेत्रातील नामवंत शाहिरांची अल्पचरित्रे.

प्रात्यक्षिक परीक्षा ७५ गुण

पोवाडागायन , राष्ट्रगीतगायन, शालेय प्रार्थना,
देशभक्ती पर गीते गायन, समर गीत गायन , डफ,
दिमडी, टाळवादन.

पेपर क्रमांक २ तोंडीपरीक्षा २५ गुण

शाहिरीत वापरली जाणारी पारंपारिक वाद्ये.

शाहिरीतील प्रकार, पोवाड्यांची रचना.

प्रात्यक्षिक परीक्षा ७५ गुण

लोक गीते , शेतकरी गीते, कोळी गीते, पारंपारिक गीत गायन
साक्षरता अभियान, स्वच्छता अभियान, आरोग्य रक्षण,
वृक्षारोपण इत्यादी विषयांवरील प्रबोधनपर गीतांचे गायन. **एकूण गुण २००**

परीक्षा पध्दत तोंडी व प्रात्यक्षिक

संदर्भ पुस्तके :-

१) महाराष्ट्रातील राष्ट्रीय शाहिर, विजयश्री प्रकाशन, इंचलकरजी

२) शाहिरी, पोवाडे, लावणी प्रकाशक - अण्णाभाऊ साठे

३) उठा राष्ट्रवीर व्हा ! - विजयश्री प्रकाशन, इंचलकरजी

४) शाहीर योगेश - गौरव विषेशांक, पुणे

५) ऐतिहासिक व सामाजिक पोवाडे - संपादक, प्रकाशक -शा. विजय जगताप,इंचलकरजी

६) गाणी परिवर्तनाची - प्रकाशक, राष्ट्रसेवादल,इंचलकरजी

७) पाठ्य पुस्तक निर्मिती मंडळ, महाराष्ट्र शासन, पुणे

----

१२. बेसिक कथ्थक

१.ध्येय व उद्दीष्टये :

एक अवर्णनीय आनंद प्रदान करणारी नृत्य ही प्राचीन तंत्रशुध्द संपन्न कला आहे. ताल आणि पुनरूक्ती यांच्या हेलका व्यावर आधारीत अवयवांच्या सुसंबध्द अर्थप्रवाही आकर्षक लयबध्द हालचाली म्हणजे नृत्य ! लयबध्द आणि डौलदार शारीरिक हलचालीतून मूर्तीमंत गतीमानता प्रगट करणारी चेह–या वरील व हालचालीतील भावविभ्रमातून, भाषेच्या मर्यादाचे कुंपण ओलांडून, भावनेची रसोत्कटता रसिकापर्यंत पोहचविणारी एक समर्थ कला म्हणून नृत्यकलेची ओळख करून देता येईल.

शास्त्रशुध्द नृत्य हा भारतीय संस्कृतीचा अमोल ठेवा आहे. ही कला जागृत रहावी, शुध्द स्वरूपात या कलेचे सर्वांना ज्ञान व्हावे नव्या तरूण पिढीस या कलेची माहिती व्हावी या उद्देशाने या अभ्यासक्रमाची निर्मिती झाली आहे.

२.कालावधी : ६ महिने
३.प्रवेश पात्रता : सातवीपास
४.प्रवेश संख्या : १० ते ३० विद्यार्थी
५. अभ्यासक्रम शुल्क :

१. प्रवेश शुल्क	– २५ रू.
२. माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क	– २५ रू.
२. शैक्षणिक शुल्क	– ७५० रू.
३. परीक्षा शुल्क	– २०० रू.

६. अभ्यासक्रम :– मैखिक परिक्षा अभ्यासक्रम (गुण ५०)

१. शास्त्रीय नृत्य व भारतीय शास्त्रीय नृत्याचे प्रकार, कथ्थक नृत्याचे इतिहास, कथ्थक नृत्याची घराणे विषयी थोडक्यात माहिती.

२. कथ्थक नृत्याची विशेषता, कथ्थक नृत्याची वेशभूषा, कथ्थक नृत्यामध्ये घुंगरूचे महत्व, कथ्थक नृत्यामध्ये पढन्तचे स्थान,कथ्थक नृत्यामध्ये वाद्यवृदांचे संयोजन.

३. कथ्थक नृत्यासाठी आवश्यक असणारे परिभाषिक शब्द व त्यांची परिभाषा व्याख्या (२० पैकी १०)
१) लय :– अ) विलंबित लय ब) मध्यलय क) द्रुतलय
२) मात्रा ३) सम ४) ताली / टाळी ५) खाली ६) विभाग
७) गत, गतनिकास, गतभाव, पल्टा, गतपल्टा, ८) ठाठ
९) सलामी व रंगमंचप्रणाम १०) बॉट ११) ततकार १२) टुकडा
१३) आमद १४) तोडा १५) परण १६) चक्रधारपरण १७) चक्रधारतोडा
१८) कवित्त १९) तिहाई २०) चक्रधारतिहाई

४. जीवन चरित्र :-थोडक्यात (९ पैकी ४ चरित्रे)

१) कथ्थक नृत्याकरीता राजाचक्रधर सिंह यांचे योगदान

२) कथ्थक नृत्यातील नबाब वाजिद अली शहा यांचे योगदान

३) पं. बिन्दादीन महाराज

४) पं. श्रीबिरजू महाराज

५) पद्मश्री नटराज गोपिकृष्ण

६) कथ्थक सम्राज्ञी सितारादेवी

७) श्रीमती रोहीणी भाटे

८) पं. जयलाल महाराज

९) नृत्यगुरू सौ. मंजिरी श्रीराम देव

५. लिपीबध्द

तीन काललिपी बध्द

१.तोडे २. परण ३. कवित्त ४. आमद ५. तिहाई ६. सलामी ७. चक्रधारतोडे

क्रियात्मक विभाग (प्रात्यक्षिक) १५० गुण

ताल त्रिताल किंवा तिनताल

तीन ताल लय :-तत्कार , एकपर, दुप्पट, चौप्पट तिहाई

गुरूवंदना / शिववंदना

थाट, सलामी, आमद, साधे तोडे ,चक्र धार तोडे , परण ,चक्र धार परण,

गतपल्टे, कवित्त ,तिहाई :-साधी, चक्रधार ,बॉटतत्कार

हस्तमुद्रा :-असंयुक्त १० संयुक्त १०

७. **परीक्षापध्दत :-**

१. मौखिक परीक्षा ५० गुण

२. प्रात्यक्षिक परीक्षा १५० गुण

एकूण २०० गुणांची परीक्षा होईल.

संदर्भ पुस्तके –

१) नृत्य सौरभ – लेखक – मंजीरी देव.

२) कथ्थक प्रारंभिका – मंजिनी देव

३) अखिल भारतीय गार्धव महाविद्यालय मंडला नया सुधारित अभ्यासक्रम प्रवेशिका प्रथम

४) कथ्थक नृत्य केंद्र – सौ. अमिशा करबेळकर

----

१३. बेसिक भरतनाटयम्

१.ध्येय व उद्दीष्टये :

भरतनाटयम् दक्षिण भारतातील तामीळनाडू राज्यामधील तंजावूर येथे उगम पावलेली शास्त्रीय नृत्यशैली. भारतीय अभिजात कलांच्या यादीमध्ये सर्वात प्रथम या नृत्यशैलीचा उल्लेख केला जातो. या नृत्य शैलीला हजारो वर्षांची परंपरा आहे. मंदिरा मधून काळाच्या ओघात मंदिरामधून ही नृत्यशैली समाजा मध्ये आली आणि तिला राजाश्रय आणि लोका श्रय मिळाल्यामुळे तीचा व्यापक प्रमाणात प्रसार झाला. आज फक्त भारतातच नाही तर परदेशांत सुध्दा ही एक प्रसिध्द नृत्यशैली झाली आहे. या नृत्यशैलीला अध्यात्माचा पायाआहे. यामधील सर्व रचना भक्ती रसामधील असतात. त्यामुळे याच्या साधनने व्यक्तीगत जीवन सकारात्मक होते. त्याचप्रमाणे या नृत्याची नियमित साधना साधकाच्या संपूर्ण निरोगी आयुष्याचा कणा ठरते. कारण हे नृत्य करत असताना भिवई पासून पायाच्या बोटांपर्यंत नखशिखांत व्यायाम होतो.

२.कालावधी : ६ महिने

३.प्रवेश पात्रता : सातवीपास

४.प्रवेश संख्या : १० ते ३० विद्यार्थी

५.अभ्यासक्रम शुल्क :

१. प्रवेश शुल्क - २५ रू.
२. माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क - २५ रू.
२. शैक्षणिक शुल्क - ७५० रू.
३. परीक्षा शुल्क - २०० रू.

६. अभ्यासक्रम :-

१.नमस्क्रिया
२.व्यायाम
३.अडवू-तट्टअडवू, नाटअडवू, मेट अडवू, कुदितमेटअडवू, विशरू अडवू, तिरमानम् अडवू वरील अडव ूमधील प्रत्येकी ३ प्रकार.
४.दोन श्लोक सादरीकरण
५.तोंडीपरीक्षा-असंयुतहस्तमुद्रा-अभिनय दर्पणनुसार संयुतहस्तमुद्रा-अभिनय दर्पणनुसार शिराभेद-अभिनय दर्पणनुसार पादभेद-नाटयाशास्त्रानुसार
६. भरतनाटयम् नृत्यशैलीचीमाहिति बेसिक
७. इतर शास्त्रीय नृत्यशैलींचीओळख

७. परीक्षापध्दत :-

सदर अभ्यासक्रमास लेखी परीक्षा नाही.

मौखिक परीक्षा ५० गुण
प्रात्यक्षिक परीक्षा १५० गुण
एकूण २०० गुण

------

१४. बेसीक ड्रॉईंग ॲन्ड पेंटीग

१.ध्येय व उद्देश : चित्रकला ही आपल्या भोवतालच्या सृष्टीशी एकरूप होणारी फारमोठी कला आहे.माणसाच्या नैसर्गिक जिज्ञासेला वाट करून देणारी ती एक सहज कला आहे. मानव हा पृथ्वी वरी संपूण 'विकसित सजीव आहे. केवळ अन्न, वस्त्र, निवारा एवढयाच गोंष्टीचा तो विचार करत नाही तर त्या पलिकडे असणा-या कलां बद्दल सुध्दा त्याचा आंतरीक ओढा असतो. माणसाचे जीवन समृध्द करण्यासाठी विविध कला उपयोगी पडतात, कला ही व्यक्ती करून, सादर किंवा प्रदर्शन करून तो आनंद मिळवितो. मानवाकडे सृजनशीलता आहे. प्रत्येक माणूस आपल्या कलेनुसार, क्षमतेनुसार, वागत असतो. जीवनातील अनुभवातून तो विकसीत होतअसतो. चित्र समजण्यासाठी दृष्टी तयार असावी. चित्रातील रंग, रेषा, आकार, पोत यांची जाणी वहवी.अविष्काराचा हेतू साध्य होण्यास कला विषयक उपयोगी आहे.शिक्षण पध्दती बरोबरच व्यक्तिविकासाला कला शिक्षण अधिक पोषक आहे. व्यक्तींमध्ये सौंदर्य विषयक स्वयंस्फुर्ती व निर्माण शक्ती फार लहानपणा पासूनच आहेत. त्यांनाप्रोत्साहन मिळणे फार आवश्यक आहे. कला निर्मितीचा प्रवृत्ती मुळातच शैक्षणिक आहे. कलांमध्ये सौंदर्याचे वास्तव असते.

२.कालावधी : ६ महिने

३.प्रवेश पात्रता : पाचवी पास

४. प्रवेश संख्या : २० ते ४० विद्यार्थी

५. अभ्यासक्रम शुल्क :

१. प्रवेश शुल्क-२५ रू. २. माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क-२५ रू.

३. शैक्षणिक शुल्क- ७५० रू. ४. परीक्षा शुल्क- २०० रू.

६. परीक्षा : एकूण पेपर ७ प्रत्येकी १०० गुणांचे

सर्व हे पेपर प्रात्यक्षिक स्वरूपाचे असतील. एकूण गुण. ७००

७.विषयानुसारअभ्यासक्रम :

१. बेसीक	-	२. फ्रिहॅन्डड्रॉईंग	- १०० गुण
३. स्टील लाईफ	- १०० गुण	४. नेचर	- १०० गुण
५. अक्षरलेखन	- ५० गुण	६. संकल्प डिझाईन	- १०० गुण
७. भुमिती	- ५० गुण	८. रंग	- १०० गुण
९. पोस्टरपेन्टींग	- १०० गुण		

संदर्भ पुस्तके :-

१. वॉटर कलर - मिलिंद मुळीक, ज्योत्ना प्रकाशन
२. ग्रेड परिक्षा सुबोध चित्रकला , सुबोध नार्वेकर - ज्योत्ना प्रकाशन
३. स्केच बुक - मिलिंद मुळीक, ज्योत्ना प्रकाशन
४. ॲक्रलिक - मिलिंद मुळीक, ज्योत्ना प्रकाशन
५. पोट्रेट स्केचिंग - आदित्यचारी, ग्रेस प्रकाशन
६. १० लॅन्डस्केप - विलास कुलकर्णी
७. पेन्सिल शेंडींग- संतोष पेडणेकर, अलका/शांती प्रकाशन
८. आयट्रेशन(कलर रेडींग टिचिंग) - रवि परांजपे - रविपरांजपे प्रकाशन
९. द गॅलरी - जान फर्नांडिस - ग्रेस प्रकाशन
१०. पेन्सील शेंडींग- नवनीत प्रकाशन
११. स्टिल लाईफ - संजय शेलार, ज्योत्ना प्रकाशन
१२. पोट्रेटस- वासुदेव कामत,ज्योत्ना प्रकाशन
१३. द हेड- वॉल्टर फोस्टर
१४. अमेरिकन वॉटर कलर - वॉल्टर फोस्टर
१५. ॲनाटॉमी ॲन्ड ड्राईंग - व्हीक्टर परेड
१६. पेन्सिल टेक्निकस् - राहूल देशपांडे, ज्योत्ना प्रकाशन
१७. स्केचिंग अँड ड्राईंग - शिवाजी तुपे, ज्योत्ना प्रकाशन

----

१५. रंगभूमी आणि संभाषण कौशल्य

१. नाटकाची संकल्पना व स्वरूप

२. नाध्यसंहितेचे स्वरूप :

१) संवाद आणि रंगसूचना (संहितेचे घटक)

२) नाटकाचे प्रकार (लघुनाट्य, एकांकिका, दोन अंकी नाटक, दीर्घांक)

३) प्रत्येक नाट्यप्रकारातील एका संहितेचा परिचय. (संहितेची निवड विषयशिक्षक आणि विद्यार्थी यांच्या चर्चेतून व्हावी. संहिता मान्यताप्राप्त असावी.)

४) नाट्यलेखनाची प्रात्यक्षिके

३. दिग्दर्शन आणि अभिनय तंत्र :

१) दिग्दर्शन आणि अभनिय संकल्पनांचा परिचय

२) विविध दिग्दर्शन आणि अभिनय शैलींमधील प्रात्यक्षिके. (ही प्रात्यक्षिके घेताना नाट्यसंहितेच्या प्रात्यक्षिकांमधून तयार झालेल्या संहितांचा वापर व्हावा.)

४. रंगमंच तंत्र :

१) प्रकाशयोजना, नेपथ्य, पार्श्वसंगीत, वेशभूषा, रंगभूषाश यांच्या संकल्पना

२) रंगमंच तंत्राचा नाटकातील सहभागाचा विचार

तंत्राची प्रात्यक्षिके. (ही प्रात्यक्षिके करताना दिग्दर्शन/अभिनयासाठी केलेया प्रात्यक्षिकांचा वापर करावा.)

५. वाणीचे स्वरूप:

१) ध्वनीनिर्मितीचे स्वरूप, उच्चारस्थाने, ध्वनींची श्रवणीयता, ध्वनींचे श्रोत्याच्या ऐकण्यावा/समजून घेण्यावर होणारे परिणाम.

६. भाषेचे स्वरूप :

१) ध्वनी ते भाषा हा प्रवास/अक्षर-शब्द-वाक्य/अर्थ निर्माण होण्याची प्रक्रिया/शब्दांच्या विविध रचनांमुळे बदलणारे श्राव्य परिणाम आणि अर्थ.

७. अभिवाच/कथाकथन/ Voice Over :

१) अभिवाचन/कथाकथन/ Voice Over यासाठीची कौशल्ये आणि अभ्यास

२) अभिवाचन : प्रशिक्षण आणि प्रात्यक्षिक

३) कथाकथन : प्रशिक्षण आणि प्रात्यक्षिक

४) Voice Over : प्रशिक्षण आणि प्रात्यक्षिक

८. निवेदन/सूत्रसंचलन/वक्तृत्व :

१) निवेदन/सूत्रसंचलन/वक्तृत्व यासाठीची कौशल्य आणि अभ्यास

२) निवेदन : प्रशिक्षण आणि प्रात्यक्षिक

३) सूत्रसंचलन : प्रशिक्षण आणि प्रात्यक्षिक

४) वक्तृत्व : प्रशि-ण आणि प्रात्यक्षिक

गुणविभागणी आणि अंतिम परीक्षा

गुणविभागणी : ंतर्गत मूल्यमापन - २०गुण अंतिम सैद्धांतिक परीक्षा-३०गुण अंतिमप्रात्यक्षिक परीक्षा-५० गुण (अंतिम सादरीकरणातील सहभाग तपासून ४० गुणांसाठी मूल्यमापन करावे. १० गुणांसाठी मूल्यमापन करावे. १० गुणांसाठी मौखिक परीक्षा घ्यावी.)

संदर्भ ग्रंथ सूची

१) वाचिक अभिनय	डॉ. श्रीराम लागू
२) खेळ नाटकाचा	राजीव नाईक
३) अशी पाखरे येती	विजय तेंडूलकर
४) डोह	श्रीनिवास कुलकर्णी
५) वनवास	प्रकाश नारायण संत
६) वाचू आनंदे बाल गट १/२	माधुरी पुरंदरे
७) वाचू आनंदे	माधुरी पुरंदरे
८) संवादशास्त्र	श्रीपाद जोशी
९) संवादशाला	डॉ.सुधाकर पवार
१०) युगांत	महेश एलकुंचवार
११) कविता अभिव्यक्तीची	संपादक हिमांशू स्मार्त/अमित नारकर
१२) मराठी भाषा उपयोजना आणि सर्जन	संदापन डॉ. अनिल गवळी
१३) सृजनात्मक लेखन	आनंद पाटील
१४) नटसम्राट	वि.वा.शिरवाडकर
१५) आषाढ का एक दिन	मोहन राकेश
१६) एकच प्याला	राम गणेश गडकरी
१७) धरणाखालचं गाव	प्रा.भाऊसाहेब गोसावी

------

१६. ड्रेस डिझायनिंग

१. उद्देश :-

१.ड्रेस डिझायनिंग करण्याची माहिती देणे.

२. ड्रेस तयार करण्यास शिकवणे,

३.आर्थिक सुलभता निर्माण करणे.

२. कालावधी :-१ महिना, दररोज २ तास, एकूण ५० तास.

३. प्रवेश पात्रता :- ७ वी पास.

४. प्रवेश संख्या :- किमान २० कमाल २५.

५. अभ्यासक्रम शुल्क :-

प्रवेश शुल्क	:-	२५,
माझी विद्यार्थी संघटना शुल्क	:-	२५,
शैक्षणीक शुल्क	:-	५००

६. विषयानुसार अभ्यासक्रम :-

ड्रेसचे प्रकार

१. साधा टॉप, २. स्टँड कॉलर टॉप, ३. नॉट फॅशन, ४. योक फॅशन, ५. ए लाईन, ६. फ्लेअर्ड घेर,७. अम्ब्रेला फ्रॉक, ८. साधी पँट, ९. रिंकल सलवार, १०. पटीयाला सलवार, ११. धोती सलवार, १२. सेमि पटीयाला

७. एकुण व्याख्यानेप्रात्याक्षिक :-

थेअरी - १ तास आठवडयाचे - ४ तास

प्रॅक्टीकल - ५ तास आठवडयाचे - २० तास. महिन्याचे एकुण २४ तास

८. उपस्थिती प्रमाणपत्र देण्यात येईल.

------

१७. बेसिक टेलरिंग

१.उद्देश :- १. शिवणकामाची ओळख करुन देणे.

२. शिवणकामातुन आर्थिक सुबत्ता प्राप्त करुन देणे.

३. घरबसल्या जोडउद्योग घरगुती स्वरुपाचा देणे.

४. शासकीय योजनांचा लाभ घेणे.

२.विषयानुसार अभ्यासक्रम

१. शिलाई मशिनची माहिती

२. शिलाई मशिनची देखभाल / निगा.

३. कापड :- १. कापडाचे प्रकार, २. डिझाईन रंगसंगती.

४. शरीर रचनेनुसार मापे.

५. टोपडे, झबले, पेटिकोट, फ्रॉक,इ.

६. आकाराप्रमाणे आकृत्या.

७. ब्लाऊज, ड्रेस, विविध फॅशनचे कपडे षिवणे

८. कपडा शोभिवंत करणे, पायपिंग, झालर, लेस इ.

९. मार्केटिंग, पतपुरवठा, विविध शासकीय योजना, आर्थिक स्वावलंबन,

३. कालावधी :- ३ महिने, आठवडयातून तिन दिवस, दररोज २ तास.एकूण ५४ तास

४. प्रवेश पात्रता :- ७ वी पास.

५. प्रवेश संख्या :- किमान २० कमाल २५.

६. अभ्यासक्रम शुल्क :- :- ७००/-

प्रवेश शुल्क :- २५/-

माझी विद्यार्थी संघटना शुल्क :- २५/-

परिक्षा शुल्क :- २००

७. एकूण व्याख्याने व प्रात्यक्षिके -

थेअरी - २ तास आठवडयाचे - २४ तास

प्रॅक्टीकल - ४ तास आठवडयाचे - ४८ तास.

८. परीक्षा पध्दती.- तात्विक पेपर - १

एका वाक्यात उत्तरे लिहा	- ५ गुण
चूक कि बरोबर	- ५ गुण
कारणे द्या	- १० गुण
थोडक्यात उत्तरे द्या	- १५ गुण
टिपा लिहा	- १५ गुण

९. प्रात्याक्षिक कार्य - ५० गुण

ब्लाऊज, फ्रॉक, पेटिकोट, ड्रेस, टोपडे, झबले यापैकी कोणतेही एक.

१०. लेआऊट वही तयार करणे .- ५० गुण

११. महत्वाची टीप :

१. प्रशिक्षणार्थींनी प्रात्याक्षिकासाठी लागणारे साहित्य स्वत: आणावयाचे आहे.

------

१८. मेहंदी कलाकुसर

१. उद्देश–

१. मेहंदीचा औषधी उपयोग षिकविणे
२. सौदर्यांत भर घालणे / केसांसाठी उपयोग
३. मेहंदी कलेचा व्यवसायीक उपयोग करणे
४. भारतीय संस्कृती जोपासणे
५. सणासमारंभाची शोभा वाढविणे

२. कालावधी –१ महिना (रोज २ तास) –एकुण ६० तास

३. प्रवेश पात्रता– नवसाक्षर

४. अभ्यासक्रम शुल्क –

१. प्रवेश शुल्क –	रु. २५/–
२. माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क –	रु. २५/–
३. शैक्षणिक शुल्क –	रु. ५००/–
४. परीक्षा शुल्क –	रु. २००/–

५. विषयानुसार अभ्यासक्रम–

तात्त्विक ५० गुण

१. तात्त्विक	– ३० गुण
२. वही तयार करणे	– २० गुण
एकुण	–५० गुण

घटक–

१. मेहंदीची माहिती
२. मेहंदी बनविण्याच्या पध्दती
३. कोन तयार करण्याच्या पध्दती
४. मेहंदीचे डिझायनिंग प्रकार व माहिती
   अ. महाराष्ट्रीयन
   ब. मारवाडी / गुजराथी
   क. राजस्थानी दुल्हन मेहंदी

ड. अरेबियन मेहंदी प्रकार

- इंडो अरेबियन मेहंदी
- फुलवेल / पट्टा मेहंदी

६. प्रात्यक्षिक

५० गुण

१. ब्रेस्लेट मेहंदी

२. बँगल मेहंदी

३. फॅन्सी मेहंदी

- अल्फाबेटिकल मेहंदी
- भुमितीक मेहंदी
- जरदोशी मेहंदी
- हिरामोती मेहंदी
- मॅजिक मेहंदी

४. कलर मेहंदी

टीप :

१. प्रशिक्षणार्थींनी प्रात्याक्षिकासाठी लागणारे साहित्य स्वतः आणावयाचे आहे.

------

19. Event Management

1. Aims And Objectives :-

a) Acquaintanve with the basic principles of Event Management.

b) Development of Knowledge & skills in various avenues & aspects of event Management.

c) Developing internship skills.

2. **Duration** :- 3 Months (100 lectures each of 60 minutes)

3. **Qualification :- X std. Pass**

4. **Intake Capacity** :- Minimum 20 – Maximum 40

5. **Course Fees** :-

Admission - 25/-

Exam Fee - 25/-

Examination - 200/-

Tution - 500/-

6. Subjects

1. Management & organizational skills.
2. Event management - History-scope-persent stantus.
3. Types of events

   a. Ceremonial b. promotional c. Entertnment/Recreational d.Social

4. Personal skills in event management.
5. Professional skills in event management.
6. Trends in event management.
7. Practical placements (any two events)

7. Examination System

* Paper – I (Subjects – 1,2,3)
* Paper- II (Subjects- 4,5,6)
* Paper-III (Subject-7) (Practical)

Each paper will carry 100 marks.

Subject :-

1. Management & organizational skills
2. Event management – History-scope-present status
3. Types of events

    a) Ceremonial   b) promotional

    c) Entertainment/Recreational   d) Social

4. Personal skills in event management
5. Professional skills in event management
6. Trends in event management.
7. Practical placements (any two events)

- Syllabus –

Subject: 1. Management & organizational skills.

Subject: 2. Event management – History –scope-present status.

Subject: 3. Types of events –

a. Ceremonial

b. Promotional

c. Entertainment/Recreational

Subject : 4. Personal skills in event management

Personal Traits:

a) Sound Health

b) Industriousness

c) Inquisitiveness

d) Courage and Independence

e) Even Temperament

f) Mannered Behavior

g) Intuitive and Visionary Abilities

h) Self-sufficiency

Personal Skills:

a) Communication

b) Leadership

c) Human relationship development

d) Mathematical skills

Subject: 5. Professional skills in event management.

Subject: 6. Trends in event management.

a) Organizational skill

b) Leadership qualities

c) Planning

d) To face competition

e) Management

f) Commitment with consumers

g) Planned way

h) Market survey

i) Decision making process and management of power

j) Motivation

k) Use of information and technology

l) Effective distribution system and advertisement skills

m) Psychological analysis

Subject : 7. Practical Placements (any two events)

1. Students will have to undertake any two visits related to Management of events and submit the report for assessment.

<u>Nature of Question Paper</u>

Objective Type – 40 Marks

1. Fill in the blanks. (5 Questions)	(10 Marks)
2. Match the following (5 Questions)	(5 Marks)
3. Answers in one sentence (5 Questions)	(5 Marks)
4. Select correct options — (5 Questions)	(10 Marks)

Descriptive Type — 60 Marks

1. Explain the concept —	(10 Marks)
2. Short Notes —	(20 Marks)
3. Answers in Short —	(10 Marks)
4. Essay Type question ——	(20 Marks)

२०. संभाषण कौशल्य

१ उद्देश–

१. आवाज जोपासनेचे तंत्रशुध्द शिक्षण विद्यार्थ्यांना देणे.

२. व्यक्तिमत्वातील अत्यांत महत्वाचा घटक म्हणजे संभाषण– त्याकरिता आवश्यक कौशल्य

वृध्दीच्या अभ्यासाचे महत्त्व पटवून देणे.

३. आवाज व बोलणे यांच्या प्रभावी वापराविषयी जागरूक करणे.

४. राजकिय, सामाजिक, शैक्षणिक, आर्थिक आदी क्षेत्रासह नाट्य, चित्रपट, संगीतगायनक्र यासह दृकश्राव्य कला यामध्ये आवाजाचा वापर व त्याचे संगोपन जोपासना याचे मीत्व पटवून देणे

५. प्रभावी व्यक्तिमत्व विकास साधना म्हणजे नेमके काय याची ओळख करून देणे.

६. आवाजाचा वापर व संभाषणातील कौशल्ये आत्मसात केल्यानंतर व्यक्तिमत्वातील आत्मविश्वासवृध्दी याविषयी अनुभूती देणे.

७. केवळ घडवलेला उत्तम आवाज व संभाषण कौशल्याच्या जोरावर करीअरच्या नवनवीन उदा. १. व्याख्याता, २. टीव्ही– रेडिओ अँकर, ३. डबांग आर्टिस्ट आदी क्षेत्रात असलेल्या

संधींची विद्यार्थ्यांना ओळख करून देणे.

२. कालावधी – ६ महिने रोज २ तास, प्रत्येकी ६० मिनीट (गाठीभेटी व सादरीकरण)

३. प्रवेश पात्रता– १० वी पास

४. प्रवेश संख्या – किमान १० – कमाल ५०

५. अभ्यासक्रम शुल्क –

१. प्रवेश शुल्क – रु. २५/-

२. माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क – रु. २५/-

३. शैक्षणिक शुल्क – रु. ५००/-

४. परीक्षा शुल्क – रु. २००/-

e) Management

f) Commitment with consumers

g) Planned way

h) Market survey

i) Decision making process and management of power

j) Motivation

k) Use of information and technology

l) Effective distribution system and advertisement skills

m) Psychological analysis

Subject : 7. Practical Placements (any two events)

1. Students will have to undertake any two visits related to Management of events and submit the report for assessment.

Nature of Question Paper

Objective Type – 40 Marks

1. Fill in the blanks. (5 Questions)	(10 Marks)
2. Match the following (5 Questions)	(5 Marks)
3. Answers in one sentence (5 Questions)	(5 Marks)
4. Select correct options — (5 Questions)	(10 Marks)

Descriptive Type — 60 Marks

1. Explain the concept —	(10 Marks)
2. Short Notes —	(20 Marks)
3. Answers in Short —	(10 Marks)
4. Essay Type question ——	(20 Marks)

२०. संभाषण कौशल्य

१ **उद्देश-**

१. आवाज जोपासनेचे तंत्रशुध्द शिक्षण विद्यार्थ्यांना देणे.

२. व्यक्तिमत्वातील अत्यांत महत्त्वाचा घटक म्हणजे संभाषण- त्याकरिता आवश्यक कौशल्य

वृध्दीच्या अभ्यासाचे महत्त्व पटवून देणे.

३. आवाज व बोलणे यांच्या प्रभावी वापराविषयी जागरूक करणे.

४. राजकिय, सामाजिक, शैक्षणिक, आर्थिक आदी क्षेत्रासह नाट्य, चित्रपट, संगीतगायनत्र यासह दृकश्राव्य कला यामध्ये आवाजाचा वापर व त्याचे संगोपन जोपासना याचे मीत्व पटवून देणे

५. प्रभावी व्यक्तिमत्व विकास साधना म्हणजे नेमके काय याची ओळख करून देणे.

६. आवाजाचा वापर व संभाषणातील कौशल्ये आत्मसात केल्यानंतर व्यक्तिमत्वातील आत्मविश्वासवृध्दी याविषयी अनुभूती देणे.

७. केवळ घडवलेला उत्तम आवाज व संभाषण कौशल्याच्या जोरावर करिअरच्या नवनवीन उदा. १. व्याख्याता, २. टीव्ही- रेडिओ अँकर, ३. डबांग आर्टिस्ट आदी क्षेत्रात असलेल्या

संधींची विद्यार्थ्यांना ओळख करून देणे.

२. कालावधी - ६ महिने रोज २ तास, प्रत्येकी ६० मिनीट (गाठीभेटी व सादरीकरण)

३. प्रवेश पात्रता- १० वी पास

४. प्रवेश संख्या - किमान १० - कमाल ५०

५. अभ्यासक्रम शुल्क -

१. प्रवेश शुल्क	- रु. २५/-
२. माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क	- रु. २५/-
३. शैक्षणिक शुल्क	- रु. ५००/-
४. परीक्षा शुल्क	- रु. २००/-

६. परीक्षा पध्दती

पेपर १. आवाज जोपासना - संभाषण कौशल्य मुलभूत घटक - ५० गुण

पेपर२. व्यक्तिगत सादरीकरण - ५० गुण

एकुण - १०० गुण

७. **विषयानुसार अभ्यासक्रम -**

१. वाणीचे स्वरूप -

ध्वनीनिर्मितीचे स्वरूप, उच्चारस्थाने, ध्वनीची श्रवणीयता, ध्वनीचे श्रोत्याच्या ऐकण्यावा / समजून घेण्यावर होणारा पीरणाम.

२. भाषेचेस्वरूप -

ध्वनी ते भाषा हा प्रवास / अक्षर, शब्द, वाक्य / अर्थ निर्माण होण्याची प्रकिया / याब्दांच्या विविध रचनांमुळे बदलणारे श्राव्य पीरणाम आणि अर्थ.

३. अभिवाचन/ कथाकथन/ (voice over)

अभिवाचन/ कथाकथन/ अवपबम वअमतक्रयासाठीची कौशल्ये आणि अभ्यास

अभिवाचनः प्रशिक्षण आणि प्रात्याक्षिक कथाकथनः प्रशिक्षण आणि प्रात्याक्षिक

voice over : प्रशिक्षण आणि प्रात्याक्षिक

४. निवेदन/ सुत्रसंचलन/वक्तृत्व -

निवेदन/ सुत्रसंचलन/वक्तृत्व यासाठीची कौशल्ये आणि अभ्यास

निवेदनः प्रशिक्षण आणि प्रात्याक्षिक

सुत्रसंचलनः प्रशिक्षण आणि प्रात्याक्षिक

वक्तृत्वः प्रशिक्षण आणि प्रात्याक्षिक

अभ्यासक्रमाच्या शेवटी, अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या विद्यार्थ्यांनी एक संयुक्त सादरीकरण करावे. या सादरीकरणात प्रशिक्षण,घेतलेल्या सर्व सादरीकरणप्रकारांचा समावेश असावा. सादरीकरण प्रकार निवडण्याचे स्वातंत्र विद्यार्थ्यास असावे.ऋ

गुणविभागणी, अंतर्गत मूल्यमापन आणि अंतिम परीक्षा -

गुणविभागणी : सैध्दांतिक -६०/ प्रात्याक्षिक - १४०

सैध्दांतिक–

३० गुणांचे अंतर्गत मूल्यमापन.बहूपर्यायी प्रश्न आणि मौखिक परीक्षाऋ

१५ गुणांची परीक्षा पहिले दोन प्रकरणे संपल्यानंतर आणि १५ गुणांची परीक्षा अभ्यासक्रम

संपल्यानंतर

३० गुणांची अंतिम परीक्षा.लघुत्तरी प्रश्न आणि टीपा

प्रात्यक्षिक –

६० गूणांचे अंतर्गत मुल्यमापन.

तिसऱ्या प्रकरणानंतर ३०गुणांची सादरीकरण पहिली परीक्षा. विद्यार्थ्यांनी तिसऱ्या प्रकरणातील कोणतेही दोन सादरीकीरण प्रकार निवडावेत. प्रत्येकी १५ गुणांसाठी मूल्यमापन करावे. चौथ्या प्रकरणानंतर पुन्हा हीच पध्दती अवलंबावी.ऋ

८० गुणांची अंतिम परीक्षा.

अंतिम सादरीकरणातील सहभाग तपासून ७० गुणांसाठी मूल्यमापन करावे. १० गुणंसाठी मौखिक परीक्षा घ्यावी.

----

२१. सूत्र संचालन व निवेदन

१. **उद्देश :-**

१) भाषा कौशल्ये वाढते.

२) आवाजाची जोपासना करणे.

३) सूत्र संचालन एक कला म्हणून विकसित करणे.

४) आदर्श निवेदन करायला शिकवणे.

५) आदर्श सूत्रसंचालक बनवणे.

२. **कालावधी :-** (दीड महिना आठवड्यातून तीन दिवस रोज घड्याळी दोन तास एकूण २४ तास)

३. **प्रवेश पात्रता :-१० वी पास**

४. **प्रवेश संख्या :- किमान १० कमाल ४०.**

५. **अभ्यासक्रम शुल्क :-**

प्रवेश शुल्क	:-	२५/-
माझी विद्यार्थी संघटना शुल्क	:-	२५/-
शैक्षणीक शुल्क	:-	२०००/-
परीक्षा शुल्क	:-	२००/-

६. **विषयानुसार अभ्यासक्रम घटक**

अ) सूत्र संचालन कला, व्याख्या, व्याप्ती सूत्र संचालक आणि त्याचे महत्त्व

ब) सूत्र संचालनाचे प्रकार इ १) राजकीय २) सामाजिक, ३) सांस्कृतीक, ५) इतर

क) १) सूत्र संचालकाची गुण वैशिष्ठे(कौशल्य)-
वाचन,चिंतन,मनन,भाषाशैली,भाषेचा अभ्यास, सभाधीटपणा,आवाज, देहबोली व इतर

२) (दोष) उच्चार, स्पष्टता, वेळेचे नियोजन, वाईट सवयी आणि इतर

ड) सूत्र संचालकांची पूर्व तयारी : कार्यक्रम पत्रिका, स्क्रीप्ट (संहिता लिहणे), संदर्भ गोळाकरणे

इ) सूत्र संचालन प्रात्यक्षिक : लेखन

१) सूत्र संचालन स्क्रीप्ट रायटींग

२) आवाज साधना (Voice Culture)

३) सादरीकरण, समय सूचकता

(राजकीय, सामाजिक, साहित्यीक, सांस्कृतिक, शैक्षणिक इतर या विषयीच्या कार्यक्रम पत्रिका व स्क्रीप्ट रायटींग प्रत्येकी एक तयार करणे)

७.परीक्षेचे स्वरूप : लेखी परीक्षा १०० गुण

तोंडी व प्रात्याक्षिक परीक्षा प्रत्येकी ५० गुण

प्रकल्प ५० गुण

एकूण गुण २००

प्रश्नपत्रिका स्वरूप

प्रश्न क्र. १	(अ) रिकाम्या जागा भरा	५ गुण
	(ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.	५ गुण
	(क) चूक की बरोबर ते सांगा	५ गुण
	(ड) जोड्या जुळवा	५ गुण
प्रश्न क्र. २	थोडक्यात उत्तरे लिहा.(कोणतेही चार)	२० गुण
प्रश्न क्र. ३	टिपा लिहा. (कोणतेही चार)	२० गुण
प्रश्न क्र. ४	सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)	२० गुण
	एकूण गुण	८० गुण

संदर्भ पुस्तके –

१) उत्कृष्ट सूत्र संचालक लेखक –सारंग टाकळकर, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद

२) वाचिक अभिनय लेखक डॉ. श्रीराम लागू

३) सूत्र संचालर (एक प्रयत्न साध्य कला) लेखक – श्यामसुंदर मिरजकर, नागनालंदा प्रकाशन, इस्लामपूर

----

२२. व्यक्तिमत्व विकास अभ्यासक्रम

१. उद्देश :-

१) व्यक्तिमत्व विकासासाठी कारणीभूत घटकांची ओळख करुन देणे.

२) स्वत:तील स्व ची ओळख करुन देणे.

३) व्यक्तीची जडणघडण कशी असावी.

४) विविध कौशल्ये कशी जोपासावीत.

५) स्वत: चे करीयर कसे निवडावे.

२. **कालावधी :- ३ महिने - ५० तास**

३. **प्रवेश पात्रता :-१० वी पास**

४. **प्रवेश संख्या :- किमान १० कमाल २५.**

५. **अभ्यासक्रम शुल्क :-**

प्रवेश शुल्क	:- २५/-
माझी विद्यार्थी संघटना शुल्क	:- २५/-
शैक्षणीक शुल्क	:- ५००/-
परीक्षा शुल्क	:- २००/-

६. **विषयानुसार अभ्यासक्रम घटक**

१) व्यक्तिमत्व

- व्यक्तिमत्व म्हणजे काय ?
- आंतरमन/ बाह्यमन
- स्वची ओळख
- सकारात्मक व नकारात्मक विचार व परिणाम
- प्रभावी व्यक्तिमत्वाचे गुण - बुध्दीमत्ता, कल्पकता, सृजनात्मक विचार
- वर्तन प्रणाली

२) संवाद कौशल्य

१) संवाद - कौशल्य ापससक्र अर्थ

२) संवाद कौशल्य भाषीक व श्रवण

३) संवाद कौशल्य अडथळे

४) संवाद कौशल्य उपाययोजना

३) नेतृत्व–

- नेतृत्व व्याख्या
- नेतृत्वाचे प्रकार
- नेत्याचे कार्य
- नेता कसा असावा

४) ताणतणाव व्यवस्थापन–

- ताणतणाव म्हणजे काय ?
- ताणतणावाची कारणे
- ताणतणावाचे परिणाम
- ताणतणाव उपायोजना
- व्यायाम/ प्राणायाम / योग
- Relaxation Technique

५) **मुलाखत–**

१) मुलाखत - अर्थ

२) मुलाखत तंत्रे

३) मुलाखतीची पूर्व तयारी

- पोशाख
- देहबोली
- बायोडाटा
- धिटपणा - आत्मविश्वास
- विधान विचारक्र जग/समाजाकडे पहाण्याचा दृष्टिकोन
- आवाजातील चढउतार, सभ्यता
- सादरीकरण
- हसतमुख - व्यक्तिमत्व

६) **करियर– व्यक्तिमत्व विकास**

- करियर म्हणजे काय ?
- करियरची क्षेत्रं - कला / वाणिज्य / विज्ञान / स्पर्धा
- करियर कसं निवडावं
- उत्तमता आणि प्रतिभेची उंची कशी गाठावी ?

विविध देशामध्ये यशस्वी झालेल्या व्यक्तींचे आदर्श, भेट, मुलाखती घेऊन आपण कसे तयार झालोत यांचा एक २५ पानी अहवाल तयार करावा.

७) **यशस्वी व्यक्ती – जीवन प्रेरणा –**

१. महात्मा गांधी
२. कर्मवीर भाऊराव पाटील
३. ज्योतिबा फुले व सावित्रीबाई फुले
४. छत्रपती शिवाजी महाराज
५. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
६. राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज
७. इंदिरा गांधी
८. बिल गेटस्
९. कार्व्हर इत्यादी

८) **परीक्षा पध्दती**

लेखी परीक्षा

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

१) योग्य पर्याय निवडा	– ०५ गुण
२) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)	– ३० गुण
३) उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)	– २० गुण
४) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)	– २० गुण
	– ७५गुण
प्रात्याक्षिक	– २० गुण
तोंडी	– ०५ गुण
एकूण	१०० गुण

----

२३. जाहिरात (Advertising)

उद्देश

१. जाहिरात क्षेत्राची ओळख विद्यार्थ्यांना करून देणे.

२. या क्षेत्रातील अर्थाजनांच्या संधीची माहिती देणे.

१.कालावधी : ६ महिने ६० मिनीटाच्या १२० तासिका थेअरी ४०तास व प्रात्यक्षिक ८० तास

२.प्रवेश पात्रता : बारावीपास

३.प्रवेश संख्या : १० ते ३० विद्यार्थी

४.अभ्यासक्रम शुल्क :

१.प्रवेश शुल्क	-	२५ रू.
२. संघटना शुल्क	-	२५ रू.
३.शैक्षणिक शुल्क	-	३००० रू.
४.परीक्षा शुल्क	-	२०० रू.

५. अभ्यासक्रम :-

१. जाहिरातजगाचीओळख

२. जाहिरातीचाइतिहास

३. जाहिरातीचेप्रकार-

माध्यमातीलजाहिराती, वर्तमानपत्र, रेडियो, टी. व्ही., इंटरनेट, सोशलमिडिया, चित्रपटगृहातील, होर्डिंग्ज इत्यादी.

४. शब्दरूपजाहिराती-

झिंगल्स, श्राव्य जाहिराती, दृक् श्राव्य जाहिराती, ग्राफिक जाहिराती.

५. जाहिरातलेखनतंत्र

जाहिरातसादरीकरणतंत्र

६. आजचाजाहिरातउदयोग

जाहिरातीचेअर्थशास्त्र

७. प्रात्यक्षिककार्य-

विविध जाहिरातसंग्रह, जाहिरातलेखन, जाहिरात सादरीकरण.

८. परीक्षापध्दत :-

लेखीपरीक्षा	१०० गुण
प्रात्यक्षिकपरीक्षा	१०० गुण
प्रोजेक्टवर्क	१०० गुण
एकूण	३०० गुण

Recommended Books

1. Effective Use of Advertising Media- Devies Martyn, Wndon Business Books 1981
2. Advertising as communication - Dyer Gillign - London
3. Advertise Creatise Communication with comsumers - Hepner Havry walker
   New your magryas hill

४. जाहिरातीचे जग – यशोदा भागवत, मौज प्रकाशन, मुंबई

५. जाहिरात कला व शास्त्र– जी. एम. रेगे

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
आजीवन अध्ययन व विस्तार विभाग

संपर्क क्रमांक : ०२३१- २६०९१५०/२६०९१५१, ९०११००१५१४
ace@unishivaji.ac.in

निरंतर शिक्षण अभ्यासक्रमांची यादी (अ)

अ. क्र.	अभ्यासक्रमाचे नाव	कालावधी	शैक्षणिक अर्हता	शैक्षणिक शुल्क	शेरा
१	बालवाडी शिक्षिका शिक्षण अभ्यासक्रम	६ महिने	एस.एस.सी.	१,०००/-	या अभ्यासक्रमाच्या माहिती पुस्तिकेची एकत्रित किंमत रु. ५०/- आहे
२	ग्रंथालय व्यवस्थापन	३ महिने	१० वी पास	१,०००/-	
३	ग्रामीण पत्रकारिता आणि जनसंवाद	६ महिने	१० वी पास	१,०००/-	
४	प्रिपरेशन ऑफ हाइसहोल्ड केमीकल्स	३ महिने	१२ वी पास	५००/-	
५	ट्रॅव्हल ॲण्ड टुरिझम	६ महिने	१२ वी पास	१,०००/-	
६	इंट्रॉडक्शन टु इंन्कम टॅक्स्	६ महिने	१२ वी पास	१,०००/-	
७	बिझिनेस ॲडमिनिस्ट्रेशन	६ महिने	१० वी पास	१,०००/-	
८	बेसिक इंग्लिश ग्रामर	३ महिने	१२ वी पास	५००/-	
९	प्रोफिसिएन्सी इन दी युज ऑफ इंग्लिश	६ महिने	१२ वी पास	१,०००/-	
१०	प्रॅगमॅटीक इंग्लिश	३ महिने	१२ वी पास	५००/-	
११	मराठी साहित्य षरिचय	३ महिने	१२ वी पास	५००/-	
१२	हिंदी अनुवाद	६ महिने	१२ वी पास	५००/-	
१३	बेसिक कोर्स इन योगा	६ महिने	१० वी पास	५००/-	
१४	मुद्रित शोधन (प्रुफ रिड्रिग)	१ महिना	१० वी पास	५००/-	
१५	मोडी लिपी	१ महिना	१० वी पास	५००/-	
१६	टॅली ९.२	६ महिने	१२ वी पास	१,२००/-	
१७	कम्युनिकेशन स्किल (संभाषण कौशल्य)	६ महिने	१० वी पास	१,०००/-	
१८	योग शिक्षक	९ महिने	१० वी पास	५,०००/-	
१९	सुत्रसंचालन व निवेदन	४५ दिवस	१० वी पास	२,०००/-	
२०	व्यक्तीमत्व विकास	३ महिने	१० वी पास	५००/-	
२१	संगीत, गायन, वादन (सुगम संगीत)	६ महिने	७ वी पास	१,०००/-	

टिप :- वरील सर्व अभ्यासक्रमाची माहिती पुस्तीका अनेक्स बिल्डींगमधील कझ्युंमर स्टोअर, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर येथे उपलब्ध आहेत.

निरंतर शिक्षण अभ्यासक्रमांची यादी (ब)

अ. क्र.	अभ्यासक्रमाचे नाव	कालावधी	शैक्षणिक अर्हता	शैक्षणिक शुल्क	माहिती पुस्तिकेची किंमत
१	व्यक्तीगत सौंदर्य संवर्धन अभ्यासक्रम	१० दिवस	८ वी पास	५००/-	---
२	रोपवाटीका तंत्र प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	४ महिने	१० वी पास	१,०००/-	
३	औषधी वनस्पतींची ओळख	३ महिने	७ वी पास	१,०००/-	या अभ्यासक्रमाच्या माहिती पुस्तिकेची एकत्रित किंमत रु. ५०/- आहे.
४	सुगंधी व औषधी वनस्पती	६ महिने	१० वी पास	१,०००/-	
५	रेडिओ जॉकी	३ महिने	१२ वी पास	५,०००/-	
६	सर्टिफिकेट कोर्स इन म्युझिक (तबला)	१ वर्ष	७ वी पास	२,०००/-	
७	सर्टिफिकेट कोर्स इन इन्स्ट्रुमेंटल म्युझिक (हार्मोनियम)	१ वर्ष	७ वी पास	२,५००/-	
८	शाहिरी कला	६ महिने	५ वी पास	१,०००/-	
९	ढोलकी वादन	३ महिने	७ वी पास	८००/-	
१०	बेसिक कथ्थक	६ महिने	७ वी पास	१,०००/-	
११	बेसिक भरतनाट्यम्	६ महिने	७ वी पास	१,०००/-	
१२	रंगभुमी आणि संभाषण कौशल्य	३ महिने	१० वी पास	१,२००/-	
१३	ड्रेस डिझायनिंग	१ महिना	७ वी पास	५००/-	
१४	बेसीक टेलरींग	३ महिने	७ वी पास	७००/-	
१५	मेहंदी कलाकुसर	१ महिना	नवसाक्षर	५००/-	
१६	इव्हेंट मॅनेजमेंट	३ महिने	१० वी पास	५००/-	
१७	जाहिरात (Advertising)	६ महिने	१२ वी पास	३०००/-	
१८	कामगार संघटन शास्त्र (Trade Unionism)	४ महीने	८ वी पास	५००/-	
१९	बेसिक ड्रॉईंग ॲण्ड पेंटिंग	६ महिने	५ वी पास	१,०००/-	

टिप :- वरील सर्व अभ्यासक्रमाची माहिती पुस्तीका अनेक्स बिल्डींगमधील कझ्युंमर स्टोअर, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर येथे उपलब्ध आहेत.

निरंतर शिक्षण अभ्यासक्रमांची यादी (क)

अ. क्र.	अभ्यासक्रमाचे नाव	कालावधी	शैक्षणिक अर्हता	शैक्षणिक शुल्क	माहिती पुस्तिकेची किंमत
१	मानवी हक्क	६ महिने	१२ वी पास	१,०००/-	
२	समाजकार्य शिक्षण	६ महिने	१२ वी पास	१,०००/-	
३	फॅशन डिझायनिंग अभ्यासक्रम	६ महिने	७ वी पास	२,२००/-	
४	कुकरी अभ्यासक्रम	६ महिने	७ वी पास	१,२००/-	
५	पर्यावरण शिक्षण	३ महिने	१२ वी पास	१,०००/-	
६	गांधी विचार	३ महिने	१२ वी पास	१,०००/-	
७	पंचायती राज	६ महिने	१२ वी पास	१,०००/-	
८	जैन प्राकृत भाषा	१ वर्ष	१२ वी पास	१,०००/-	
९	रंगमंच परिचय व वाणी कौशल्य	६ महिने	१२ वी पास	१,०००/-	
१०	रोखे बाजार व्यवहार	१० दिवस	१२ वी पास	५००/-	
११	विक्रेता प्रशिक्षण	१ महीना	१२ वी पास	५००/-	
१२	पाश्चिमात्य व लोकनृत्य	३ महिने	१२ वी पास	१,२००/-	
१३	वस्तुसंग्रहालय व्यवस्थापन	६ महिने	१२ वी पास	२,०००/-	
१४	ऐतिहासिक कागदपत्रांची जपवणूक व संरक्षण	३ महिने	१२ वी पास	२,०००/-	
१५	मेंटेनन्स अँड रिपेअरस ऑफ डोमॅस्टिक ॲप्लाएन्सेस्	३ महिने	१२ वी पास	५००/-	
१६	मिल्क मायक्रो बायालॉजी	३ महिने	१२ वी पास	५००/-	
१७	व्हर्मी कंपोस्टिंग	३ महिने	१२ वी पास	५००/-	
१८	व्यावसायिक दृष्टीकोन विकास	१० दिवस	५ वी पास	५००/-	
१९	इटीग्रेटेड सॉफटवेअर डेव्हलपमेंट	६ महिने	१२ वी पास	१,८००/-	
२०	गृहकौशल्य अभ्यासक्रम	६ महिने	एस.एस.सी.	१,८००/-	
२१	पी.सी. मेन्टेनन्स	३ महिने	एच.एस.सी.	५००/-	
२२	बेसिक ब्युटीकल्चर अँड हेअर डओसिंग अभ्यासक्रम	३ महीने	एस.एस.सी.	३,५००/-	
२३	मार्शल आर्ट	३ महिने	एच.एस.सी.	५००/-	
२४	३ डी ॲनिमेशन	३ महिने	एच.एस.सी.	५,०००/-	
२५	फोटो शॉप	३ महिने	एच.एस.सी.	१,१००/-	

निरंतर शिक्षण अभ्यासक्रमांची यादी (क)

अ. क्र.	अभ्यासक्रमाचे नाव	कालावधी	शैक्षणिक अर्हता	शैक्षणिक शुल्क	माहिती पुस्तिकेची किंमत
२६	सी अँड सी ..	३ महिने	एच.एस.सी.; बेसीक कॉम्पयुटर	२,५००/-	
२७	वेब डिझायनींग	३ महीने	एच.एस.सी.; बेसीक कॉम्पयुटर	४,०००/-	
२८	जावा प्रोग्रॉमिंग	३ महिने	एच.एस.सी.; बेसीक कॉम्पयुटर	२,०००/-	
२९	लिडरशिप फॉर चेंज;पर्सनल आणि कम्युनिटी	६ महिने	एच.एस.सी.	३,८००/-	
३०	जेन्टस् ब्युटी पार्लर	१० दिवस	--	५००/-	

403

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

आजीवन अध्ययन व विस्तार विभाग

प्रवेश अर्ज

फोटो

मा. संचालक,

आजीवन अध्ययन व विस्तार विभाग

१) प्रवेश घ्यावयाच्या अभ्यासक्रमाचे नाव :

२) केंद्र : ____________________

३) पूर्ण नाव (प्रथम आडनाव) : ____________________

४) Full Name (Block letters beginning with surname) ____________________

५) पूर्ण पत्ता (पत्र व्यवहारासाठी) : ____________________

____________________ ☎ ____________________

६) जन्म तारीख : __________ वय - विवाहित/अविवाहित __________

७) शैक्षणिक पात्रता : __________ टक्केवारी : __________

८) मासिक उत्पन्न : ____________________

९) वर्ग (अ.जा./अ.ज./इ.मा.व.) ____________________

१०) व्यवसाय/नोकरी : ____________________

वर दिलेली संपूर्ण माहिती खरी असून, जर मला वरील अभ्यासक्रम वर्गामध्ये प्रवेश मिळाला तर संबंधित अभ्यासक्रम वर्गामध्ये नियमितपणे उपस्थित राहिन. तसेच (१) या वर्गासाठी किमान ८०% हजेरी आवश्यक आहे याची मला जाणीव असून जर ८०% हजेरी भरली नाही तर मला परीक्षेस बसता येणार नाही याची पूर्ण जबाबदारी माझी राहील. (२) या अभ्यासक्रमाच्या परीक्षेस न बसल्याने अथवा परीक्षेस बसून नापास झाल्यास अभ्यासक्रमाच्या परीक्षेस परत बसण्याची संधी मिळत नाही. तसे झाल्यास या अभ्यासक्रमास परत रितसर प्रवेश घेऊन अभ्यासक्रम पूर्ण करावा लागतो याची मला जाणीव आहे. वेळोवेळी आपल्या विभागातर्फे जाहीर केल्या जाणाऱ्या संपूर्ण नियमांचे काटेकोरपणे व प्रामाणिकपणे पालन करीन.

तारीख :

आपला/आपली विश्वासू,

ठिकाण :

सही -

कार्यालयाने भरावयाची माहिती

१) अर्ज तपासून पाहिला.

२) प्रवेश दिला/नाकारला.

३) पावती क्र..तारीख..................................

प्रकल्पाधिकारी सही

प्राचार्य/संचालक

टीप - १. सर्व अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश शुल्क रू. ५०/- माजी विद्यार्थी संघटना शुल्क रू.५०/-

२. सर्व अभ्यासक्रमास प्रथम येणाऱ्यास प्रथम प्रवेश या तत्त्वानुसार प्रवेश देण्यात येईल.

३. अर्जासोबत आवश्यक त्या शैक्षणिक पात्रतेबाबत व जन्म तारखेसंबंधी प्रमाणपत्राची/दाखल्याची सत्यप्रत जोडणे आवश्यक आहे.

४. निरंतर शिक्षण प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाच्या परीक्षेच्या वेळापत्रकात विद्यापीठाकडून बदल करण्यात येणार नाही. हे प्रवेशावेळी विद्यार्थ्यांनी लक्षात घ्यावे.